

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Sylva Máčalová

Domov mládeže a volnočasové aktivity ubytovaných žáků

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně jen s pomocí zde uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne:

.....

Bc. Sylva Máčalová

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, Mgr. Pavle Vyhnákové, Ph.D., za odborné vedení, spolupráci, trpělivost a velmi cenné rady, které mi poskytovala v průběhu vypracování mé diplomové práce. Dále chci poděkovat své rodině a přátelům za jejich podporu při studiu.

OBSAH

ÚVOD.....	6
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 VOLNÝ ČAS.....	9
1.1 VOLNÝ ČAS OČIMA SOUČASNÝCH AUTORŮ.....	9
1.2 RŮZNÉ POHLEDY NA VOLNÝ ČAS	11
1.3 VZTAH VÝCHOVY A VOLNÉHO ČASU.....	13
1.4 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	14
1.5 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ	17
2 ADOLESCENCE.....	19
2.1 VÝVOJ JEDINCE V OBDOBÍ ADOLESCENCE	19
2.2 VRSTEVNICKÉ SKUPINY	20
2.3 RODINA	22
2.3.1 Rodina a adolescent.....	22
2.3.2 Rodina a volný čas	23
3 DOMOV MLÁDEŽE.....	25
3.1 DOMOV MLÁDEŽE VE VIZOVICÍCH.....	26
3.1.1 Režim dne žáků v domově mládeže.....	27
3.1.2 Vybavení DM – zaměřeno na volnočasové aktivity	28
3.1.3 Asociace středoškolských klubů České republiky	29
3.1.4 Zájmové kroužky a jiné volnočasové aktivity	30
3.2 PRÁCE VYCHOVATELE DM.....	31
3.2.1 Vychovatelky v DM Vizovice	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	35
4.1 ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU PROBLEMATIKY	35
4.2 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	37
4.2.1 Výzkumné cíle	37
4.2.2 Výzkumné otázky.....	37
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
4.4 METODIKA VÝZKUMU	39
4.4.1 Dotazník	39
4.4.2 Časový snímek běžného dne žáka v domově mládeže.....	41
4.4.3 Zpracování výsledků	41
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	42
5.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	42
5.2 SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ Z ČASOVÉHO SNÍMKU DNE ŽÁKA V DM.....	63
6 SHRNUÍ VÝZKUMU A DISKUZE.....	65
6.1 SHRNUÍ VÝZKUMU.....	65
6.2 SROVNÁNÍ VÝZKUMU V DM VIZOVICE DNES A PŘED DESETI LETY.....	67
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM TABULEK.....	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	77

ÚVOD

Volný čas je u lidí, kteří chodí do zaměstnání, téměř nedostatkové zboží, a přesto jsou mezi námi lidé, kteří mají spoustu volného času k dispozici, ale neumí s ním kvalitně hospodařit. Jsou to převážně žáci středních škol, kteří po příchodu z vyučování, splnění domácích úkolů a dalších školních povinností často řeší dilema: „Co se svým volným časem?“ Pravdou je, že si někteří tuto otázku ani nepoloží a okamžitě zapínají televizi, notebook či tablet nebo neustále tzv. „visí“ na mobilech. Pár aktivnějších jedinců se jde s kamarády alespoň chvíli projít ven pokud je hezké počasí, ale jen pro malé procento středoškoláků je pravidelný pohyb, sport a zájmová činnost běžnou součástí jejich života.

Hlavním důvodem výběru tématu mé diplomové práce je skutečnost, že se denně setkávám s mladými lidmi, konkrétně žáky střední školy, kde pracuji jako učitelka a souběžně zastávám funkci metodičky prevence. Povolání učitele nepovažuji za zaměstnání, ale poslání, není mi tedy lhostejné to, co se kolem mne děje a čeho jsem dnes a denně svědkem. Vidím, jak spousta mladých lidí doslova mrhá svým časem, nesportuje, nic netvoří, nemá o nic zájem a nudí se. Studenti mají neustále v ruce mobily, na kterých, v tom lepším případě, poslouchají hudbu, ale většina z nich je po většinu času na sociálních sítích. Sedí vedle sebe ve třídě a „chatují“ s jinými, čtou si nesmyslné příspěvky, sledují videa apod. Když se ve svých hodinách anglického jazyka zeptám žáků na to, co dělali včera nebo co se chystají dělat odpoledne, již mne ani nepřekvapuje častá odpověď typu: „Nic.“ „Jdu spát.“ „Nevím.“ Není to proto, že by se nedokázali vyjádřit v cizím jazyce, ale je to proto, že opravdu nemají o nic zájem.

Žáci, ubytovaní v domově mládeže, mne často šokují odpovědí, že jdou odpoledne spát, protože se nudí, nebo že tam (v domově) není co dělat. Právě to bylo impulzem a inspirací pro téma mé závěrečné práce, zaměřit se na ubytované žáky a zjistit, jak tedy svůj volný čas opravdu tráví. Domov mládeže je součástí naší školy, takže se se žáky vídám nejen při výuce, ale také při návštěvách domova mládeže. Jsem rovněž v úzkém kontaktu s vychovatelkami, se kterými si často sdělujeme své poznatky. Právě jejich postřehy, připomínky a názory pro mne byly velmi důležité a inspirativní.

Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část obsahuje tři základní kapitoly. V první kapitole jsme se zaměřila na vymezení některých základních pojmů, které se týkají

fenoménu volného času. Na základě studia odborné literatury jsem se snažila přiblížit téma „volný čas“ a také zmínit některé další spojitosti s volným časem. Vzhledem k tomu, že zkoumanou skupinou mé práce jsou žáci střední školy, tj. jedinci ve věku 15 – 19 let, zaměřila jsem téma druhé kapitoly na pojmy spojené s adolescencí, vrstevnickými skupinami a v neposlední řadě rodinou. Závěrečná kapitola teoretické části přibližuje domov mládeže a profesi vychovatele.

Druhá, empirická část, je rozdělena také do tří kapitol. V úvodní kapitole si představíme metodologii výzkumu, která obsahuje zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky, představí hlavní i dílčí cíle práce a výzkumné otázky. Následuje podkapitola, týkající se respondentů výzkumu a přiblížení časového snímku běžného dne žáka. Metodika výzkumu uzavře úvodní kapitolu. V další kapitole empirické části se seznámíme s výsledky výzkumného šetření, vyhodnotíme výzkumné otázky a srovnáme časový snímek dne. Závěrečné kapitole patří shrnutí a diskuse.

Ke sběru dat jsem použila dotazníkové šetření, jehož výsledky a jejich následné zpracování pomohly vytyčených cílů dosáhnout.

Vzhledem k tomu, že k podobnému výzkumu, zaměřenému na způsoby trávení volného času v Domově mládeže ve Vizovicích, došlo před deseti lety, naskytla se mi skvělá možnost tyto zjištěné výsledky výzkumu porovnat s těmi aktuálními. Porovnání minulé a současné situace bude jistě zajímavé nejen pro mne, pro kolegy, ale také pro samotné žáky, kteří budou s výsledky seznámeni. Závěry výzkumu budou rovněž sloužit pro evaluaci, tvorbu budoucích plánů a případné vylepšení nabídky zájmových činností v Domově mládeže ve Vizovicích.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Co je to vlastně volný čas? Je to doba, kdy jsme tzv. „volní“ a můžeme si dělat, co chceme? Od čeho jsme vlastně volní? Od školy, zaměstnání, různých dalších povinností a starostí? A jak se asi cítíme v době volna? Jsme vždy šťastni a spokojeni, nebo se můžeme třeba i nudit, cítit se smutně a osaměle?

Vše zřejmě závisí na mnoha faktorech, zejména na našem věku, charakteru, zvycích z dětství, prostředí, ve kterém se pohybujeme a jaké lidi máme kolem sebe. Představme si, že volný čas je prázdná láhev. Někdo svou láhev bez problémů naplní různými aktivitami a činnostmi až po hrdlo, někomu bude stačit půlka láhve a bude spokojen, a někdo má sotva trošku „něčeho“ na dně láhve a zbytek je jen prázdná, nicnedělání, nuda.

Již ve starověkém Řecku lidé chápali volný čas jako míru lidského štěstí. V dnešní uspěchané době je nesmírně důležité, aby si každý z nás našel čas sám pro sebe, čas na odpočinek, relaxaci, zábavu, na aktivní využití svého volného času. Volný čas je nesmírně důležitou součástí našeho života a jeho smysluplné a kvalitní využívání nabývá stále více na významu a důležitosti.

1.1 Volný čas očima současných autorů

V pedagogickém slovníku je pojem volný čas definován takto:

„ Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“ (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 283)

Podíváme-li se na pojem volný čas z obecného hlediska, nejjednodušeji se jeví rozdělení dne na třetiny. Přibližně jednu třetinu dne věnujeme pracovním povinnostem (zaměstnání, škola, domácnost, rodina), jednu třetinu věnujeme spánku, no a poslední třetinu strávíme volnočasovými aktivitami. Je to opravdu jen velmi obecné rozdělení, protože není jednoznačně dáno, kam spadá např. péče o svůj zevnějšek (např. zdravotní cvičení, úprava vzhledu, apod.) Můžeme ji zařadit do kategorie fyzických potřeb (jak se uvádí v pedagogickém slovníku výše), můžeme ji brát jako vyplnění volného času, kdy děláme něco sami pro sebe, dbáme o své zdraví a vzhled, a zároveň je pro nás příjemnou nutností.

Mnoho současných autorů se zabývá pojmem „volný čas“ a definic tohoto sousloví je mnoho. Některé se prolínají, jiné jsou zcela specifické. Pojdme si některé připomenout a zároveň zapřemýšlet nad některými detaily.

„Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje bio fyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebe vytvářející:

- *odpočinek a zábavu*
- *rozvoj zájmové sféry*
- *zlepšení kvalifikace*
- *účast na veřejném životě* (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008, s. 10)

„Volný čas je doba, která nám zbývá po splnění povinností. Je to oblast naší svobodné volby. Zahrnuje činnosti, které vykonáváme dobrovolně, rádi, přinášejí nám radost a uspokojení.“ (Pávková, 2002, s. 31)

Pokud se nad tímto výrokem zamyslíme, kam bychom zařadili péči o rodinu, děti a domácnost? Položme si tyto otázky: „Chceme uklízet, vařit, učit se s dětmi, opravovat porouchané věci, venčit mazlíčky, apod.? Baví nás domácí práce? Musíme nebo chceme pěstovat ovoce a zeleninu a pracovat na zahradě? Děláme tyto práce dobrovolně a rádi, nebo je bereme jako povinnosti, kterým se nevyhneme?“ Jsem se jista, že bychom v odpovědích nebyli jednotní.

Následující autor vidí činnosti pro rodinu a domácnost zřejmě jako „závazek“.

„Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností“ (Hofbauer, 2004, s. 13)

Všechny výroky mají svá specifika, většina si je ale velmi podobná, jelikož volný čas nelze chápat jinak než jako čas, který trávíme svobodně, dobrovolně a pro nás příjemně. Někdo například rád uklízí, kutí, zahradničí, vaří pro celou rodinu, věnuje se nebo pe-

čuje o své blízké, a je mu tak skvěle a je šťastný, Jiný se zase potřebuje od rodiny oprostít, jít si zasportovat, posedět s přáteli, vyjet si na výlet apod. Ani jeden z přístupů nemůžeme odsoudit.

Vážanský (1994) zmiňuje dva hlavní směry v chápání pojmu volný čas. Na jedné straně to může být chápáno jako **negativní pojem** – tj., že volný čas je pro nás jen zbývající doba celkového denního „rozpočtu“, která nám zůstala po odečtení času na práci, studium, povinnosti v domácnosti a uspokojení hygienických potřeb. Na druhou stranu můžeme volný čas chápat jako **pozitivní pojem** a vnímat ho jako disponibilní časový prostor, v němž jedinec vnímá svobodu. Je to doba, kdy se může nezávisle na jakýchkoliv povinnostech věnovat tomu či onomu, realizovat věci, do kterých ho nikdo nenutí a k čemu není podvědomě nucen. (Vážanský, 1994, s. 11)

Následující definice volného času je mně osobně asi nejbližší.

„Je to doba, ve které člověk dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti. Je to čas, v němž je člověk sám sebou, nejvíce patří sám sobě, kdy koná převážně svobodně a dobrovolně činnosti pro sebe, případně pro druhé, ze svého vnitřního popudu a zájmu.“ (Němec 2002, s. 17).

Jako milovnice anglického jazyka jsem nemohla nezkusit zadat termín „leisure time“ do vyhledávače a našla jsem několik „cizojazyčných“ definicí. Většina se samozřejmě obsahově shoduje s těmi výše zmíněnými, ale našla jsem mezi nimi dvě zajímavé, na kterých se mi líbí to, že jsou velmi stručné a přesto tak výstižné.

„Je to doba, během které jedinec provádí aktivity dle sebe a pro sebe.“

„Je to dobrovolný/svobodně strávený čas, který zahrnuje společenské činnosti konané pro radost a vlastní potěšení.“ (What is leisure time, volný překlad)

1.2 Různé pohledy na volný čas

Pojďme se podívat na problematiku volného času z různých pohledů. Dle Pávkové (2002) bychom mohli zmínit pět základních hledisek.

Ekonomické hledisko - je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se aspoň malá část nákladů vrátí. V současné

době se z volného času stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovu a vzdělávání, tak ke komerčním účelům. Odpočínutý člověk zajisté vydá lepší pracovní výkon. Při zájmových činnostech mohou lidé také získávat nové vědomosti, které mohou uplatnit ve své profesi nebo např. při rekvalifikaci. Úroveň společnosti se dá také měřit podle toho, kolik prostředků jsou lidé schopni a ochotni věnovat pro využívání volného času. (Pávková 2002, s. 15)

Sociologické a sociálně psychologické hledisko – zde je nutno sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů a zda tyto vztahy pomáhají kultivovat. Vytváření formálních i neformálních skupin na základě nějakého společného zájmu může velmi prospět při socializaci jedince (např. v problémových rodinách). Je jisté, že na způsob trávení volného času u dětí má obrovský vliv sociální prostředí, obzvláště silný vliv přichází z rodiny. Rodiče mohou být pro děti jak pozitivním vzorem, ta bohužel i negativním. V případech, kdy rodiče neplní dobře svoji funkci (nezajímají se o to, jak dítě tráví volný čas), může škola, výchovné zařízení a další subjekty do určité míry tento nedostatek kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Pokud se tak nestane, dítě je pak vystaveno nebezpečí, že se dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny a jeho vývoj může být ohrožen. V období dospívání toto riziko ještě více stoupá, jelikož vzrůstá potřeba tzv. „patřit“ do vrstevnické skupiny. (Pávková 2002, s. 15-16)

Politické hledisko – v tomto případě je nutno uvážit, jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika. Bude v rámci školské soustavy věnována dostatečná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času? Nebude stát narušovat jeho základní specifika? Státní zainteresovanost do volného času dětí a mládeže spočívá především v zakládání, financování a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže, v pomoci organizacím, sdružením a spolkům pracujícím s dětmi a mládeží, ve vytváření dobrých podmínek pro uspokojování spontánních aktivit dětí a mládeže, ve vytváření pozitivních postojů dospělých k dětským aktivitám ve volném čase. (Pávková 2002, s. 16)

Zdravotně-hygienické hledisko – zde sledujeme, jak lze podporovat zdravý tělesný a duševní vývoj jedince. Zdravotníky zajímá uspořádání režimu dne, respektování křivky výkonnosti, hygiena prostředí i sociálních vztahů, hygiena duševního života. Je nesporné

a mnoha výzkumy je prokázané, že správné využívání volného času se pozitivně projevuje na zdravotním stavu člověka. (Pávková 2002, s. 17)

Pedagogické a psychologické hledisko – zde musíme přihlížet k věku jedince, individuálním zvláštnostem a jejich respektování ve volném čase. Také musíme zvážit, zda a do jaké míry volnočasové aktivity přispívají k uspokojování biologických a psychických potřeb člověka. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo nejen podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro seberealizaci, spontaneitu, sociální kontakty, ale poskytnout také pocit bezpečí a jistoty. Činnosti, které jsou vykonávány dobrovolně a jsou vhodně pedagogicky usměrňované a motivované, poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti. (Pávková, 2002, s. 17)

1.3 Vztah výchovy a volného času

Děti a mladiství tráví volný čas v různých prostředích, mezi které patří samozřejmě domov a škola, dále různá zařízení pro výchovu mimo vyučování a v neposlední řadě také veřejná prostranství. Jednotlivá místa mají svá specifika, výhody i nevýhody. Jelikož je jasné, že volný čas s výchovou souvisí, pojďme si říci, jaký je mezi nimi vlastně vztah. Uvedeme si tři nejčastější charakteristiky.

Výchova ve volném čase - bere v úvahu specifické podmínky výchovy a její součástí je výchovné působení v té části lidského života, kdy se člověk může svobodně rozhodovat. Jde o výchovné působení a ovlivňování vývoje jedince v pozitivním smyslu, kam mimo jiné patří také podpora zdravého tělesného a duševního vývoje člověka. Nabízí se zde mnoho možností, jak udržet nebo zlepšit duševní zdraví těch, které vychováváme (děti, mládež, dospělí). (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 67, s. 117)

Výchova pro volný čas (k volnému času) – *rozvíjení schopností žáků oceňovat volný čas jako hodnotu, využívat ho smysluplně a racionálně pro svůj rozvoj, plánovat a vybírat si vhodné činnosti. Vztahuje se k intelektuálním, estetickým, tvořivým a výrazovým činnostem, k rekreaci a relaxaci. Je součástí všeobecného vzdělávání orientovaného na rozvoj osobnosti.* (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 287)

Výchova volným časem (prostřednictvím volného času) – tímto pojmem označujeme aktivity ve volném čase, určité instituce, použité metody a formy jako prostředky výchovy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 67)

Pro termín výchova ve volném čase se v současné době používá i termín **výchova mimo vyučování** – tento pojem je velmi blízký pojmu výchova ve volném čase, není to však totéž. Výchova mimo vyučování se vztahuje k jedincům, kteří jsou vyučováni a chodí do školy, zejména žáky základních a středních škol. Kromě dobrovolných volnočasových aktivit zahrnuje také i určité povinnosti. Patří zde i plnění školních povinností nebo zachovávání sebeobslužných návyků. Můžeme zde hovořit např. o režimu ve školní družině, domově mládeže nebo dětském domově. Je to výchovné působení v době mimo povinné vyučování a převážně (ne výlučně) ve volném čase. Nutno také podotknout, že toto působení probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny a zajišťuje jej některá instituce. (Pávková, 2014, s. 12-13)

Dalším termínem, který souvisí s trávením volného času, je **zájmová činnost** – pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků. To může probíhat buď v zařízeních pro výchovu mimo vyučování jako součást neformálního vzdělávání, nebo v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání. (Průcha, Walterová a Mareš, 1998, s. 314). Zájmovému vzdělávání se budeme věnovat v další kapitole trochu podrobněji.

1.4 Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání je pevně ukotveno v legislativě a to konkrétně ve vyhlášce MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Specifikace pojmu „**zájmové vzdělávání**“ je hezky vyjádřena např. v Bílé knize – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (2001, s. 54): „*...je to souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňující získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku.*“

Pávková (2002, s. 92) označuje zájmové činnosti jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení našich potřeb, schopností a zájmů. Mají velký vliv na rozvoj osobnosti a působí i na psychiku. Skrze naše zájmy můžeme také formovat svoji osobnost, jelikož činnosti, které vykonáváme, jsou pro nás příjemné, baví nás a vykonáváme je dobrovolně. Můžeme také zmínit, že si často a instinktivně vybíráme takové zájmové činnosti, které mohou podporovat naše nadání a talent. Hájek (2008, s. 165) ještě dodává, že

úspěch v zájmové činnosti může kompenzovat nezdary v jiných oblastech, jako je například horší prospěch ve škole, a také zdůrazňuje, že nedostatek žádoucích aktivit ve volném čase dítěte může vést k patologickým činnostem.

Zájmové činnosti by měly být součástí každého jedince od útlého dětství až po stáří. Zájmy se během našeho života vyvíjejí, a to nejen podle věku, ale i podle náročnosti práce nebo návaznosti různých činností na předchozí průpravu (Pávková, 2002, s. 97).

Děti v **předškolním věku** jsou hravé, spontánní a nadšené z jakékoliv činnosti. Děti v **mladším školním věku** své zájmy ještě tolik nerozlišují, proto je důležité jim předkládat činnosti různorodé nejen svým obsahem, ale i prostředím, ve kterém probíhají. Nadšení a dychtivost jsou právě pro tuto věkovou skupinu typické a je třeba je využít. Je důležité, aby se děti orientovaly v hlavních zájmových oblastech, jelikož s postupujícím věkem se zájmy prohlubují a jedinci se začínou více specializovat na něco konkrétního. **Starší děti** jsou již ve svém výběru více uvědomělí a své zájmy mohou více rozvíjet a usměrňovat (Pávková, 2002, s. 97).

Často vidíme, že děti na základní škole mají spoustu kroužků a jiných aktivit, které jim vyplňují téměř každé odpoledne. Sami rodiče si na sebe někdy „ušijí bič“, když děti přihlásí do různých kroužků, a pak je musí neustále vodit, vyzvedávat, popř. vozit autem. Uveďme si příklad: Jeden den jde dítě do výtvarného kroužku, jiný den do tanečního, do toho nějaký ten sport (někdy i více než jednou za týden). Když se projeví, že má dítě i hudební nadání, přidají si také výuku na hudební nástroj. Dle mého názoru je to dobře, když dítě okusí pestrou škálu aktivit, jelikož jen tak pozná, co ho opravdu baví a tomu se pak může ve starším věku více věnovat. Důležité ale samozřejmě je, aby dítě nebylo přetěžováno a mělo prostor nejen na školní povinnosti, zájmové aktivity, ale také na odpočinek a relaxaci.

Přesuneme-li se do věku **dospívající mládeže (adolescence)**, můžeme konstatovat, že s přechodem dítěte na střední školu stoupá i náročnost školní zátěže, tím pádem zůstává méně času pro zájmové činnosti. Adolescent se často věnuje menšímu počtu zájmových činností než dříve, ale o to intenzivněji. Není výjimkou, že po ukončení základní školy dítě přestává chodit do některých kroužků nebo ukončí některou z aktivních sportovních činností. Může to být způsobeno nedostatkem volného času z důvodu dojíždění do nové školy, pobytem mimo domov nebo jen mnohem větší náročností studia. V každém případě je

potřebné, aby dospívající mladý člověk stále nějakou zájmovou činností měl, jelikož výběr volnočasových aktivit má velký vliv na vývoj a formování jeho identity. Tyrlík (2012, s. 61) zmiňuje, že když je adolescent přesvědčen o své schopnosti v dané volnočasové aktivitě, je velmi pravděpodobné, že v ní bude pokračovat i v budoucnosti. Dále tvrdí, že účast ve volnočasových aktivitách může mít velmi dobrý vliv na úspěchy ve studiu.

Mezi základní školské a mimoškolské instituce, které zajišťují zájmové vzdělávání, patří:

- školní družiny
- školní kluby
- střediska pro volný čas dětí a mládeže a DDM
- **domovy mládeže**
- dětské domovy
- základní umělecké školy
- jazykové školy (Pávková, 2002, s. 43-44)

Zájmy lze rozdělit dle různých hledisek. Např. dle časového trvání (krátkodobé a trvalé), dle společenské hodnoty (žádoucí a nežádoucí), dle úrovně činností (produktivní a receptivní), dle intenzity zájmu (hluboké a povrchní), dle obsahu (např. společensko-vědní, pracovní-technické, esteticko-výchovné, sportovní, aj.). (Pávková 2002, s. 93)

Jelikož se tato diplomová práce věnuje volnočasovým aktivitám žáků ubytovaných v **domově mládeže**, pojďme si přiblížit specifika zájmové činnosti v tomto prostředí. Přestože zájmová činnost v DM není zakotvena v legislativě, je nezbytnou součástí života všech žáků. V domově mládeže se setkáváme s různými organizačními formami zájmové činnosti a můžeme je rozdělit takto:

Dle pravidelnosti konání na:

- **pravidelné** - činnost probíhá v nějaké pravidelné formě, ať už jednou týdně (zájmový kroužek, dvakrát do měsíce (plavání) nebo každoročně (soutěž v pečení perníčků)

- **příležitostné** - vyskytne se příležitost, nabídka, tak se jede např. na exkurzi, na výstavu, zúčastníme se soutěže apod.

Dle míry pedagogického vedení na:

- **organizované** (formální) - tj. s pedagogickým vedením, např. výlet, zájmový kroužek, beseda apod.
- **neorganizované** (informální) neboli **spontánní** – bez pedagogického vedení, např. vycházka, poslech hudby, deskové hry, sport apod.

Dle počtu účastníků na:

- **individuální** - žáci ji vykonávají samostatně/individuálně jako např. poslech hudby, sledování televize, cvičení v posilovně apod.
- **skupinové** - více žáků najednou se věnuje nějaké činnosti, např. sportovní aktivity, výlet, vycházka, zájmový kroužek

Dle jiných kritérií:

- **výchovné** – působí výchovně na všeobecný rozvoj žáků, např. beseda, přednáška, výroba předmětů pro charitu apod. (Pávková 2002, Hájek 2008)

Je nutno podotknout, že účast na organizovaných volnočasových aktivitách je v DM dobrovolná. V každém případě je snahou vychovatelů nabídnout žákům co nejlepší prostředí k pobytu mimo domov a to nejen zajištěním příjemného a bezpečného zázemí, vstřícným jednáním, ochotou, ale také širokou nabídkou volnočasových aktivit, ze kterých si žáci mohou kdykoliv vybrat a trávit tak svůj volný čas plnohodnotně.

1.5 Funkce výchovy mimo vyučování

Dle Jiřiny Pávkové (2002) dělíme funkce volného času na výchovně vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní.

Výchovně vzdělávací funkce je jedna z nejdůležitějších. Jednotlivé instituce se dle svých možností podílejí na rozvoji schopností dětí a mládeže, usměrňují, kultivují a uspokojují jejich zájmy a potřeby, snaží se formovat jejich postoje a morální vlastnosti. Díky zajímavým a pestrým činnostem jsou děti motivovány k smysluplnému využívání volného

času, mohou získat nové vědomosti, dovednosti a návyky. Mohou zažít nové úspěchy, které jim přinesou pocit uspokojení, možnost seberealizace a vytvoření vlastního názoru na svět a život v něm. (Pávková, 2002, s. 39-40)

Zdravotní funkce je neméně významná. Je nezbytné, aby veškeré výchovné působení ve volném čase podporovalo zdravý životní styl. Hovoříme zde o tělesném, duševním i sociálním vývoji. Děti jsou vedeny k vydatnému pohybu na čerstvém vzduchu, jelikož jakékoliv pohybové a sportovní aktivity kompenzují nezdravé a často příliš dlouhé sezení dětí ve vyučování. Také jsou nabádány k dodržování hygieny a správné životosprávy. Pokud je dítěti poskytnut pobyt v příjemném prostředí, kde je v pohodě a mezi oblíbenými lidmi, přispívá to k jeho duševnímu zdraví. (Pávková, 2002, s. 40)

Sociální funkci plní jednotlivá zařízení různými způsoby a v odlišné míře. Mají možnost vyrovnávat rozdíly mezi dětmi, které přicházejí z rozdílného rodinného prostředí, čímž pomáhají především dětem z méně podnětných nebo konfliktních rodin. Velmi intenzivně se podílejí na utváření žádoucích sociálních vztahů, což má obrovský význam obzvláště tam, kde se pracuje s mladšími dětmi, nebo tam, kde instituce plní funkci rodinné výchovy, ať už trvale nebo přechodně. (Pávková, 2002, s. 40)

Preventivní funkce - školská a jiná zařízení, která se podílí na výchově ve volném čase, pracují většinou v oblasti nespécifické primární prevence, která je z hlediska efektivity výhodná. Je lepší problémům předcházet než je řešit. Dobře víme, že náklady na převýchovu jsou velmi vysoké a navíc nemáme nikdy zaručený výsledek. Proto je nutné věnovat primární prevenci co největší pozornost. ((Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 72)

2 ADOLESCENCE

Vzhledem k zaměření této diplomové práce, kdy se v její výzkumné části věnuji respondentům, kteří jsou v adolescentním věku, je třeba si toto období trochu přiblížit a vysvětlit si určité pojmy, které s tím úzce souvisí.

2.1 Vývoj jedince v období adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa „*adolescere*“, což v překladu znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito již v 15. století. Časově vyplňuje adolescence především druhé desetiletí života, ale konkrétní časové vymezení a specifikace tohoto období se u různých autorů mírně odlišuje. Dokonce zde můžeme najít dva rozdílné výrazy, které evropská psychologie od sebe odděluje. Na jedné straně je to „*pubescence*“, což v české terminologii znamená *dospívání* a jedná se o období mezi 11 – 15 lety. Dle některých autorů lze toto období ještě rozdělit na prepubertu a pubertu. Na straně druhé zde máme výraz „*adolescence*“, což v české terminologii vnímáme jako *mládí*. Toto období je datováno od 15 do 20 až 22 let. Počátek tohoto období bychom mohli spojit s plnou reprodukční zralostí, v jejímž průběhu dochází k ukončení tělesného růstu. Pro ukončení období adolescence již biologická kritéria nejsou tak jednoznačná a nemají takovou váhu. Důležitější jsou zde kritéria psychologická, sociologická a pedagogická. (Macek, 2003, s. 9)

Kromě fyzických změn nastávají u adolescentů také významné změny mozkové, jejichž důsledkem může být podrážděnost, roztržitost, emoční labilita apod. (Langmeier a Krejčířová, 2007)

Vágnerová (2000) zmiňuje tři důležité faktory v období adolescence:

- Faktor 1 - doba prvního pohlavního styku
- Faktor 2 – ukončení povinné školní docházky a příprava na období spojené s nástupem do zaměstnání (jedinci získávají ekonomickou samostatnost a nezávislost)
- Faktor 3 – dosažení plnoletosti (jedinci získávají vlastní práva, ale ta jsou samozřejmě spojena také se zodpovědností)

Fenoménem dnešní doby je také fakt, že se nástup fyzického dospívání zrychluje, není však jisté, zda se zrychluje i dospívání duševní. Odborníci nejsou ve svých názorech jed-

notní. Někteří tvrdí, že zrychlené fyzické dospívání má za následek zpomalení dospívání duševního neboli psychického, jiní zase obhajují názor, že se obě fáze dospívání doplňují a probíhají souběžně, neboli paralelně. (Langmeier a Krejčířová, 2007)

Důležitou součástí identity adolescenta je také jeho tělesný vzhled, jímž se on sám velmi často a v hojné míře zaobírá. Adolescent srovnává své tělo s ostatními vrstevníky, zjišťuje, co je atraktivní a co je aktuálně přijímaným ideálem. Potřebuje se líbit nejen sobě, ale i jiným, aby se ubezpečil o své hodnotě. Předpokládá, že hezký vzhled mu získá vyšší prestiž a bude mezi vrstevníky více akceptovaný. (Vágnerová, 2000, s. 255-256)

Při práci na střední škole to vidíme dnes a denně, jak se žáci v průběhu studia mění a zároveň se odlišují jeden od druhého. V prvním ročníku se setkáme s typickým pubescentem a na konci třetího nebo čtvrtého ročníku vám odchází zralý adolescent a mnohdy již dospělý člověk. Pozorujeme u nich obrovské změny nejen ve vzhledu (obličej, postava), ale také v chování, způsobu komunikace a jednání s druhými, ve stylu oblékání, ve vztahu k učení, vidíme a vnímáme, jak se mění jejich osobnost.

„Adolescence je dospívání i mládí současně.“ (Macek, 2003, s. 10)

2.2 Vrstevnické skupiny

Mladý člověk má touhu někam patřit, být součástí nějaké **vrstevnické skupiny**, nebo jak v dnešní době často slyšíme anglické slovo, „peer skupiny“ (*peer groups*). Pedagogický slovník hovoří o peer skupině jako o skupině dětí nebo mladých lidí, kteří jsou přibližně stejného věku a často i s přibližně stejným sociálním statutem. Má významnou socializační roli, zejména při přechodu k dospělé roli a nabízí určitou ochranu a zázemí. Může mít na své členy výrazně pozitivní vliv (různá hnutí a sdružující organizace), ale i výrazně negativní vliv (bandy, gangy). (Průcha, Walterová, Mareš, 2000, s. 172)

Pozitivně zaměřené vrstevnické skupiny se věnují např. společným hrám, sportování, zábavě nebo tzv. objevování svého okolí a jednotliví členové spolu navzájem komunikují, stanovují si jednoduché a většinou krátkodobé cíle. Nemají pevnou organizační strukturu, mívají krátkou i dlouhou dobu soudržnosti, avšak mohou podněcovat intenzivní zážitky, trvalé vzpomínky a budují hezké osobní vztahy. Vrstevnické skupiny vždy byly a zůstávají trvalou součástí života dnešních mladých lidí. (Hofbauer, 2004, s. 99)

Vágnerová (2012) zdůrazňuje, že vztahy s vrstevníky mají v období adolescence obrovský význam a jsou nápomocny při dokončení velmi důležitého úkolu tohoto období, a tím je osamostatnění se od rodiny. Autorka nám vysvětluje, že vrstevnické skupiny mohou uspokojovat různé psychické potřeby:

- **potřeba stimulace** – kontakt s blízkým vrstevníkem nebo společná účast na různých aktivitách, sdílení stejného prožitku působí jako ventil napětí, uvolnění tenze a tělesné energie
- **potřeba orientace a smysluplného učení** – kontaktem s vrstevníky získávají adolescenti nové zkušenosti, které je mohou spojovat. Učí se různým sociálním strategiím a rozlišují, jakou mohou mít v různých situacích účinnost nebo také experimentují v řešeních různých situací. Peer skupina slouží jako základ pro porovnání zkušeností, poskytuje adolescentům zpětnou vazbu, vede je k uvědomění si podobnosti či naopak odlišnosti ostatních od něho samého. To vše vede k lepšímu sebepoznání.
- **potřeba citové jistoty a bezpečí** – odpoutávání od rodiny způsobuje to, že mladý člověk do určité míry ztrácí pocit citového zázemí, které mu rodina poskytovala. Samostatnost ale neznamená osamělost, a tak adolescent hledá oporu u svých vrstevníků, kteří se nachází v podobné životní situaci. Pokud má adolescent zázemí i jinde, může si postupně odpoutávání od rodinných vazeb dovolit. *“Pocit jistoty je v tomto období uspokojován vrstevnickými vztahy.”* (Vágnerová, 2012)
- **potřeba být akceptován** – získání uznání má pro adolescenta velký význam, protože může velmi pozitivně ovlivnit rozvoj sebepojetí. Součástí jeho identity se stává také pozice, kterou si adolescent získá ve své peer skupině.
- **potřeba určit si vlastní pravidla** – tato potřeba vyplývá ze snahy osamostatnit se a být nezávislý. Adolescent má již schopnost uvažovat o různých možnostech a to ho vede k postupnému vytvoření si vlastních norem, které mu lépe vyhovují a potvrzují mu jeho nezávislost. (Vágnerová, 2012)

Ke konci adolescence se vztah k vrstevníkům mění, jedinec již nepřijímá všechno, co skupina vyžaduje, a postupně se odpoutává ze závislosti na vrstevnické skupině a spoléhá více na svůj vlastní názor. Zaměřuje se spíše na potřebu vztahu s jedincem, což mu může

poskytnout například **stabilní kamarád**. Přátelství někdy přetrvávají z doby základní školy, ale nyní jde spíše o nově navázané vztahy, např. na střední nebo učňovské škole. Dále autorka uvádí, že ke konci adolescence dochází také k potřebě **naplnění partnerského vztahu, zahrnujícího i sexualitu**. Potřeba partnera opačného pohlaví již není potřebou ve smyslu „uchovat si prestiž ve skupině“, ale stává se již potřebou skutečnou, tj. na úrovni psychické, sociální a tělesné. Vztah lásky můžeme chápat jako projev potřeby sebepoznání, ale již na jiné úrovni. (Vágnerová, 2000, s. 287)

2.3 Rodina

Většina lidí si pod slovem „rodina“ představí domov, lásku, porozumění, zázemí a bezpečí. Je to první sociální skupina, se kterou se dítě setká, ve které vyrůstá, kde ho milují, starají se o něj, a kde získává své první zkušenosti. Morální, sociální i etické hodnoty, postoje a základní vzorce chování, které rodiče předávají svým potomkům, je většinou provázejí po celý jejich život. Rodina ovlivňuje celkový rozvoj osobnosti dítěte, a to po všech stránkách. Často si to děti ani neuvědomují a dochází jim to až v pozdějším věku nebo v dospělosti. Nejen vztah k rodičům, ale i vztahy k ostatním členům rodiny mohou ovlivnit rozvoj osobnosti dítěte, a to jak pozitivně, tak negativně. Ať už to jsou prarodiče, sourozenci rodičů, bratřenci a sestřenice, záleží na tom, jak často se s rodinou stýkáme a jak na něj jednotliví lidé působí, jak jej ovlivňují. Nežřídkou se stává, obzvláště v dnešní uspěchané době, kdy jsou rodiče velmi pracovně vytíženi, že děti tráví spoustu času se svými prarodiči. Mají s nimi většinou velmi pěkný vztah, jelikož u nich najdou klid a vřelou péči.

2.3.1 Rodina a adolescent

V období pubescence a adolescence mohou hezké vztahy s prarodiči přetrvávat, ale také mohou narážet na problémy. Adolescent může mít najednou pocit, že péče rodičů nebo prarodičů je přehnaná a infantilní, vadí mu otázky typu „Kam jdeš?, Kde a s kým jsi byl?, Nemáš hlad?, Není ti zima?, Jak bylo ve škole?“. Mohou mu být nepříjemné dotyky (pohlazení, objetí, tulení), které dříve tak milovat a vyhledával. To vše patří k dospívání a musí na to být připraveny obě strany.

Období adolescence je pro mladého člověka těžkým obdobím. Je to období budování nové identity a odpoutání se od rodinných vazeb. Rodiče musí akceptovat osamostatnění adolescenta a měli by se snažit o uchování pozitivního vztahu mezi nimi a dítětem a přijmout fakt, že tento vztah už bude mít jinou úroveň než dříve. Dospívající již nepřijímá dosavadní hodnoty a způsoby chování automaticky, ale snaží se experimentovat s jejich alternativami. Hledá nové postoje a nové způsoby chování, což mu na jedné straně umožňuje odpoutat se od rodiny, a na druhé straně ho to vede k fixaci na vrstevníky, se kterými jej spojují stejné potřeby a problémy. (Vágnerová, 2000, s. 281)

Zajímavý, výstižný a zároveň vtipný je citát na téma dospívání od známého českého hudebníka, herce a moderátora Marka Ebena, který je v plném znění uveden v příloze. (Příloha č.1)

Také si pamatuji na svou tetu, která říkávala svému vnukovi: „Víš, jak poznáš, že už máš pubertu? Až si budeš myslet, že všichni kolem tebe jsou hloupí a jen ty jsi chytrý!“

2.3.2 Rodina a volný čas

Vše začíná v rodině. Rodina má na dítě ten největší vliv již od první chvíle jeho života a způsob trávení volného času toho není výjimkou. Velkou roli tady samozřejmě sehrává to, v jakých podmínkách rodina žije. Zda jde o dobře finančně situovanou rodinu nebo ne, zda je rodina úplná či neúplná, zda rodina žije ve společné v domácnosti s „aktivními“ prarodiči, jaké zaměstnání rodiče vykonávají a kolik času jim zbývá na jejich děti, a tak bych mohla pokračovat dál a dál. „*Způsoby realizace volného času v našich rodinách se však v závislosti na jejím sociálním statusu, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte od sebe značně odlišují.*“ (Hofbauer, 2004, s. 61) Vlivů může být opravdu mnoho, ale záleží především na rodině samotné, jakým způsobem svůj volný čas tráví a jaké poznatky si dítě od nich převezme. Když rodiče společně s dětmi například hodně sportují, nebo s nimi jezdí na výlety, poznávají nová místa, hrají deskové hry, společně si čtou apod., dá se předpokládat, že si tyto aktivity dítě přinese i do dospělosti a jednou bude tímto způsobem trávit svůj volný čas zase se svými dětmi. Nejenom to, že rodiče učí děti správnému a účelnému využívání volného času, ale upevňují si mezi sebou vztahy, navzájem se lépe poznávají, budují společně rodinné zázemí, které je jim milé a příjemné. Rodič, který na své dítě nemá čas, a který s ním netráví a nesdílí volný čas ať už z důvodu pra-

covního vyčerpání nebo nezájmu (rodič má např. své osobní koníčky nebo prostě jen rád lenoší), si nikdy nemůže vybudovat stejný vztah.

Výzkum, „*Hodnotové orientace dětí ve věku 6 – 15 let*“, realizovaný NIDM, (závěry dostupné na: www.vyzkum-mladez.cz) z r. 2011, který se, mimo jiné, zabýval také způsobem trávení volného času dětí, zjistil, že téměř 50 % dotázaných dětí (2000 dětí z ČR) nemá ve svém okolí žádný vzor. Zarážející je, že z druhé poloviny dětí, která nějaký vzor má, jen 6,3 % uvedlo jako svůj vzor maminku a 4,2 % tatínka. Výsledky výzkumu také vybízejí k zamýšlení nad faktem, že se z dnešních rodin vytrácí prvek vzájemné komunikace a tím je především „povídání si s dětmi“. Děti se cítí osamocené, nikdo jim nenaslouchá a nemají se komu svěřit. Právě to je jedním z důvodů, proč děti již v tomto raném věku vyhledávají sociální sítě, kde nacházejí své „posluchače“, porozumění a pochopení. Výsledky studie také uvádí, že pro děti ve věku 6-15 let je **šťastná rodina a dobří přátelé** stále tou nejvyšší hodnotou. (Majer, 2011)

Je třeba si uvědomit, že uskutečňováním pravidelných společných volnočasových aktivit rodina pozitivně ovlivňuje volný čas svých dětí. Rodiče by na děti neměli tlačit a neměli by je do ničeho nutit. Snaha některých rodičů rozhodovat o volném čase svého dítěte direktivně nebo ho nepřiměřeně zaměstnávat (přemíra kroužků a jiných aktivit) může být kontraproduktivní a může mít špatný vliv na tělesný i duševní vývoj dítěte. Rodiče by měli o děti projevovat zájem, měli by je učit využívat volný čas různorodě a smysluplně, měli by je v dobrých věcech podporovat, inspirovat je a především jim být dobrým příkladem.

3 DOMOV MLÁDEŽE

Domov mládeže (dále jen DM) je školské zařízení, které zabezpečuje žákům středních a vyšších odborných škol kvalifikované výchovné působení, ubytování a stravování. Obsah výchovné činnosti v domově mládeže navazuje na obsah vzdělávací práce střední školy. Domovy mládeže mohou být součástí střední školy nebo jsou samostatné a slouží žákům více škol (Pávková, 2002, s. 127). Pedagogický slovník (Průcha, 1998) ještě navíc dodává, že je určen pro žáky, kteří nemohou do školy denně dojíždět.

Činnost, organizace a provoz DM se musí řídit školským zákonem č. 561/2004 Sb., vyhláškou č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, dále její novelou č. 436/2010 Sb., a v neposlední řadě také vyhláškou 107/2005 Sb. o školním stravování.

. Žáci (popř. jejich zákonní zástupci) podávají přihlášku na ubytování na každý školní rok. O přijetí na DM rozhoduje jeho ředitel, popř. ředitel školy, je-li DM součástí střední školy. Výši úplaty za ubytování stanovuje ředitel školy a její výše odpovídá kvalitě ubytování. Domov mládeže má svůj **vnitřní řád**, který upravuje práva a povinnosti všech ubytovaných žáků, a se kterým musí být prokazatelně seznámeni jak rodiče, tak ubytovaní žáci. Vnitřní řád je celoročně vyvěšen na viditelném místě. Součástí vnitřního řádu bývá i **denní režim**, který určuje základní strukturu činností v DM např. budíček, úklid pokojů, snídaně, osobní volno, vycházky, dobu studijního klidu, večerka apod. V případě porušení vnitřního řádu DM jsou uplatňována různá výchovná opatření (napomenutí vychovatelem, důtka ředitele nebo v závažných případech porušení i podmíněčné vyloučení z DM. (Pávková, 2002, s. 127 - 129).

V průběhu roku odjíždějí žáci domů ke svým rodičům na dny pracovního klidu a na dny, kdy není vyučování nebo není DM v provozu. V průběhu týdne mohou žáci odjet domů z důvodu nemoci nebo z rodinných důvodů, vždy ale se souhlasem rodičů (zákonných zástupců).

Výchova a vzdělávání žáků ubytovaných na DM vede k plnohodnotnému využívání volného času formou podpory volnočasových aktivit a zájmového vzdělávání. Každý DM má svůj „**výchovně vzdělávací plán činnosti DM**“ na celý školní rok, který by měl obsahovat konkrétní vzdělávací činnosti v DM.

3.1 Domov mládeže ve Vizovicích

Domov mládeže je součástí Střední školy oděvní a služeb Vizovice. Zajišťuje žákům ubytování a stravování, poskytuje výchovně-vzdělávací péči a vede je k plnohodnotnému využívání volného času. DM se nachází v areálu Střední školy oděvní a služeb Vizovice a jsou v něm ubytováni pouze žáci této školy. Domov mládeže přispívá k socializaci ubytovaných žáků, poskytuje žákům možnost sociálního zázemí mimo rodinu a zajišťuje jejich ochranu před negativními vlivy a návyky jako je neplnění školních povinností, záškoláctví, alkoholismus či jiné toxikománie nebo vliv negativně orientovaných vrstevnických skupin. Součástí ubytování je výchova a vzdělávání, které vedou k plnohodnotnému využívání volného času podporou volnočasových aktivit a zájmového vzdělávání, jejichž obsahová náplň je uvedena v ročním plánu výchovně vzdělávací činnosti DM na příslušný školní rok. Součástí ŠVP je i **vnitřní řád** domova mládeže. (ŠVP DM Vizovice)

Pedagogická dokumentace DM:

- Osobní spis žáka
- Přihláška do domova mládeže
- Deník výchovné skupiny
- Deník zájmového útvaru
- Denní záznam
- Školní vzdělávací program domova mládeže
- Roční plán výchovně-vzdělávací činnosti domova mládeže
- Měsíční plán výchovné skupiny
- Týdenní plán výchovné skupiny
- Přihláška ke stravování
- Ostatní písemná dokumentace (ŠVP DM Vizovice)

DM má kapacitu 148 lůžek ve dvou dvoupatrových budovách. Všechny pokoje splňují podmínky pro zařazení do kategorie 1. a jsou dvou a třílůžkové. Hlavní budova má kapacitu 117 lůžek, druhá, menší budova, má kapacitu 31 lůžek.

V letošním školním roce je v DM ubytováno 113 žáků, z toho pouze 8 chlapců a 105 děvčat. Je to samozřejmě dáno obory, které se na naší škole studují - obor Kosmetické

služby a Fotograf jsou čtyřletými studijními obory zakončenými maturitní zkouškou, obory Kadeřník a Krejčí jsou tříleté učební obory zakončené závěrečnou zkouškou k získání výučního listu. Na škole je dále možno studovat nástavbový obor Vlasová kosmetika, který je dvouletý a je primárně určen pro vyučené kadeřníky, kteří mají zájem dále studovat a získat vyšší vzdělání, tj. maturitní zkoušku. Rozdílné obory a z toho vyplývající rozdílný rozvrh hodin v poměru teorie a praxe, mají také vliv na to, zda jsou žáci v DM ubytováni trvale, tj. lichý i sudý týden, nebo jen střídavě, tj. buď v sudém, nebo v lichém týdnu. Počet žáků v jednotlivých ročnících je různý, první i druhý ročník mají téměř totožný počet zástupců, tj. 43 a 42 žáků, ze třetího ročníku zde nalezneme sotva polovinu, tj. 20 žáků, ze 4. ročníků v DM pobývají pouze čtyři žákyně, stejně jako z nástavbového studia. Žáci z vyšších ročníků velmi často z DM odcházejí a raději dojíždí z domova (pokud je to jen trochu možné) i za cenu velmi brzkého vstávání. Někdy mi to připadá až „neuvážené“, když slyším od žáků, že vstávají např. v 4.30 hod i několikrát týdně.

Žáci z DM jsou rozděleni do 6 výchovných skupin, přičemž každou skupinu, která může mít maximálně 33 žáků (dle rozhodnutí ředitelky školy), vede jedna vychovatelka. Každá vychovatelka má pak svoji skupinu rozdělenou ještě na menší „podskupiny“, většinou dle ročníků, popř. oborů, z čehož jednu samostatnou skupinku tvoří chlapci. Provoz domova mládeže je zajištěn od neděle 17:00 hodin do pátku 16:00 hodin. Na víkendy odjíždějí žáci domů. Dohled a kontrolu nad žáky v noci zajišťují 4 bezpečnostní pracovníci. Škola zajišťuje celodenní stravování ubytovaným žákům přímo v budově domova mládeže, kde se nachází školní jídelna. Žákům je k dispozici rovněž školní bufet a nápojový a občerstvovací automat ve vestibulu DM.

3.1.1 Režim dne žáků v domově mládeže

Denní rozvrh činností v DM je určen pro jednotlivé výchovné skupiny jejich týdenním plánem, který sestavuje skupinová vychovatelka s ohledem na rozvrhy jednotlivých tříd. Režim dne vychází z těchto zásad:

- a) nejméně 8 hodin spánku
- b) studijní klid na přípravu na vyučování a odborný výcvik, zpravidla minimálně 2 hodiny denně

- c) osobní volno nejméně 2 hodiny denně (pokud nerozhodne zákonný zástupce žáka jinak)
- d) individuální vycházky žáků dle jednotlivých ročníků a výsledků výchovně vzdělávací práce. Svůj souhlas (nesouhlas) k individuálním vycházkám žáků potvrzují ZZ písemně.

5:30 – 7:00	budíček (dle rozvrhu; hodin/teoretický nebo odborný výcvik)
5:40 – 7:30	snídaně
12:00 – 14:15	oběd (dle rozvrhu hodin)
15:00 – 20:00	osobní volno, zájmová činnost organizovaná i individuální
17:00 – 18:00	první studijní doba (individuálně volená)
18:00 – 19:00	večeře
20:00 – 21:00	druhá studijní doba
21:00 – 21:30	osobní hygiena
21:45	večerka
22:00 – 6:00	noční klid

(Vnitřní řád DM Vizovice)

3.1.2 Vybavení DM – zaměřeno na volnočasové aktivity

Kromě běžného vybavení pokojů (postel, skříň, stůl, poličky, lampička, aj.), mají žáci na obou patrech hlavní budovy k dispozici klubovnu s klubovým posezením (konferenční stoly a křesla), televizi, CD a DVD přehrávačem a 2 funkčními počítači. V 1. poschodí hlavní budovy je žákům k dispozici také kuchyňka pro přípravu jednoduchých pokrmů, chladnička pro uchovávání potravin, mikrovlnná trouba a varná konvice. V prvním patře je také v klubovně klavír, který mohou žáci používat. Druhá, menší budova, nabízí žákům rovněž klubovnu s posezením, televizi, a také malou kuchyňku se základním vybavením.

Ve výchovatelně je možnost si zapůjčit různé druhy deskových her, např. Scrabble, Dostihy a sázky, Člověče nezlob se, Aktivita, Ubongo, Osadníci z Kataru, Dáma, Šachy, Stolní tenis a další.

Pro sportovní činnost mají žáci k dispozici tělocvičnu školy a posilovnu. V případě pěkného počasí mohou žáci využívat hřiště v areálu školy a u Sokolovny, v zimě slouží plocha u Sokolovny jako kluziště k bruslení. (pozn. Sokolovna a hřiště jsou situovány hned proti budově DM).

V neposlední řadě je třeba zmínit, že se DM nachází ve velmi pěkné a klidné lokalitě malého města Vizovice, uprostřed malebné přírody. Ve svém volném čase mohou žáci také zvolit možnost procházek v přírodě, houbaření, zajít do místního kina či se zapojit do některých volnočasových aktivit, akcí, popř. kurzů. Aktuální nabídku zveřejňuje město Vizovice průběžně na svých webových stránkách (<http://www.mestovizovice.cz/volny-cas/>)

3.1.3 Asociace středoškolských klubů České republiky

Žáci našeho DM jsou členy Asociace středoškolských klubů České republiky, o.s. (dále jen ASK ČR). Jedná se o nepolitický mládežnický spolek, který usiluje o rozvoj odborných a zájmových aktivit mládeže ve věku do dvaceti šesti let, zabývá se vyhledáváním a výchovou mladých talentů, umožňuje realizaci zájmových aktivit převážně na středních školách.

V rámci ASK ČR vznikají tzv. **kluby**, které slouží především k podpoře mimoškolní a volnočasové činnosti na střední škole, domově mládeže nebo jiných subjektech podporujících studenty. Každý takto vzniklý „klub“ je samostatným právním subjektem, který je členem ASK ČR a který zastřešuje odborné i zájmové aktivity středoškolských studentů a mládeže ve věku do 26 let. Funguje zde tzv. studentská samospráva. (<http://www.askcr.cz>)

Zástupkyně ředitelky pro DM a vedoucí vychovatelka v jedné osobě zajišťuje veškeré činnosti týkající se Asociace středoškolských klubů České republiky, jíž je náš DM členem již 13 let. Díky tomuto členství získává DM každoročně dotace na provoz zájmových kroužků, a proto může našim žákům poskytovat příspěvky na volnočasové aktivity. Roční příspěvek žáka činí 200,- Kč a je vybírán vždy na začátku školního roku.

Se žáky se vedoucí vychovatelka schází jedenkrát za měsíc a společně plánují akce, které se budou v DM pořádat, řeší společně návrhy, nápady, připomínky, které žáci mají k životu a dění v DM a snaží se společně nacházet řešení. Každým rokem musí vedení DM vytvořit projekt k žádosti o dotace a samozřejmě na konci roku doložit jeho plnění a vy-

účtování dotací, doložit doklady o počtech uskutečněných akcí a počtech zúčastněných žáků. (Stanovy ASK ČR)

3.1.4 Zájmové kroužky a jiné volnočasové aktivity

Jak jsem již zmínila dříve, v Domově mládeže v současnosti působí šest vychovatelek. Vzhledem k tomu, že 93 % ubytovaných jsou děvčata, není potřeba mužského vychovatele. To však nevylučuje fakt, že by přítomnost případného mužského elementu nemohla mít dobrý vliv na způsob trávení volného času našich ubytovaných žáků, nejen tedy osmi chlapců, ale i všech děvčat. Možná, že by právě sportovní kroužky mohly nabýt větší atraktivity a děvčata by se více zapojila do pohybových aktivit. V každém případě se vychovatelky v našem domově snaží pro žáky zajistit a připravit nespočet zajímavých možností k trávení volného času. Nabídka a skladba kroužků je však dána především specializací a dovednostmi vychovatelek a také tím, že většina ubytovaných žáků jsou děvčata. Domov mládeže v letošním školním roce nabízí tyto kroužky:

- **výtvarný kroužek** – zaměření na volnočasové aktivity v oblasti „kultura“
- **kroužek vaření a pečení** – zaměření na volnočasové aktivity v oblasti „zdravý životní styl“
- **kroužek ručních prací** - zaměření na volnočasové aktivity v oblasti „estetická výchova“
- **sportovní kroužek** - zaměření na volnočasové aktivity v oblasti „sport“
- **literární kroužek, vedení knihovny** - zaměření na volnočasové aktivity v oblasti „osvěta“

Podrobnější popis náplně práce v jednotlivých kroužcích je uveden v Příloze č. 2, jako součást rozhovoru s vychovatelkami DM, které dané kroužky vedou.

Pravidelná návštěva divadla je také součástí nabídky pro žáky, stejně jako možnost bez omezení využívat **posilovnu a tělocvičnu**, která je součástí budovy DM. Vychovatelky pravidelně pořádají různé **jednorázové akce**. Patří mezi ně například poznávací exkurze do Prahy s návštěvou muzikálu, návštěvy divadelních nebo filmových představení. Vzhle-

dem k tomu, že jsou našimi žáky budoucí fotografové, občas se účastní různých výstav, nejen tedy fotografických. Dále žáci chodí na vycházky do přírody, pořádají výlety do ne-daleké a krásné ZOO Lešná, chodí na bowling nebo do sportovního centra, popř. pořádají různé sportovní turnaje, např. v badmintonu. Vychovatelky se také snaží zajistit pro dívky různé besedy s odborníky a na různá aktuální témata (např. drogy, antikoncepce, poruchy příjmu potravy apod.). Žáci mají samozřejmě možnost využívat televizi s DVD přehrávačem a počítače s internetem, které jsou umístěny v klubovnách Domova mládeže.

3.2 Práce vychovatele DM

„Vychovatel je pedagogický pracovník, působící ve školách a školských zařízeních internátního typu a v oblasti výchovy mimo vyučování.“ (Průcha, 1998, s. 288)

Náplň práce vychovatele DM vyžaduje, aby uměl zajistit výchovnou činnost se skupinou, která mu je svěřena, připravil rozumnou nabídku činností a zvládl odborně pomoci žákům v přípravě na vyučování (podle svého zaměření, specializace nebo schopností). Měl by také umět navodit a motivovat žáky k aktivitám, které přicházejí spontánně. Vychovatel by měl mít minimálně středoškolské vzdělání, organizační schopnosti, empatii a základní znalost psychologie jak pro práci s jedincem, tak pro práci se skupinou. Každý vychovatel by měl kvalifikovaně vést alespoň jednu zájmovou činnost žáků, jelikož si právě svou odborností a dovedností v dané činnosti zvyšuje přirozenou autoritu u žáků. (Pávková, 2002, s. 130-131)

Hájek (2008) uvádí základní vlastnosti, nutné k úspěšnému vykonávání pedagogické profese:

- schopnost empatie
- komunikativnost
- dominantnost (přiměřená míra)
- optimismus a pozitivní ladění
- pozitivní vztah k lidem

„Dobrý pedagog by tedy měl být rád mezi lidmi, mezi dětmi, umět mluvit i naslouchat, vciťovat se, zvládat nároky, které život přináší, měl vy se umět radovat ze života, mít rád lidi a také je dokázat řídit a vést.“ (Hájek, 2008, s. 133)

Pedagogická profese je velmi různorodá, a tak i nároky na pedagoga volného času nebo vychovatele mohou být v některých směrech jiné než nároky v ostatních pedagogických profesích. Kromě již výše jmenovaných základních vlastností pedagoga si pojdme přiblížit ještě další vlastnosti, které jsou velmi žádoucí pro práci **vychovatele nebo pedagoga volného času**.

- tvořivost, fantazie, nápaditost
- hravost, radost ze hry
- iniciativa, aktivita, průbojnost
- smysl pro humor
- dobrý zdravotní stav, fyzická zdatnost
- příjemný vzhled a přiměřená úprava zevnějšku
- zvládnání různých dovedností a technik účinného jednání
- schopnost přizpůsobovat se různým/proměnlivým podmínkám
- zvládnout řešit nečekané situace
- pochopit věkové a jiné zvláštnosti dětí (Hájek, 2008, s. 134)

3.2.1 Vychovatelky v DM Vizovice

V současné době je v DM zaměstnáno šest vychovatelek, což činí v průměru 18-20 žáků na jednu vychovatelku (při celkovém počtu 113 ubytovaných žáků). Vzhledem k aktuálnímu demografickému vývoji nám počet žáků studujících na naší škole v posledních letech klesá. Od toho se samozřejmě odvíjí i celkový počet pedagogických pracovníků ve škole, v Domově mládeže nevyjímaje. Pro srovnání uvádím, že např. před deseti lety bylo v DM ubytovaných 180 žáků a pracovalo zde sedm vychovatelek, což činilo v průměru 26 žáků na jednu vychovatelku. V několika posledních letech došlo také k výrazným personálním změnám na pozicích vychovatelek v DM, a s tím velmi úzce souvisí i nabídka kroužků. Odešly nám mladé vychovatelky, a tím došlo i k omezené nabídce kroužků, vedených samotnými vychovatelkami. Průměrný věk vychovatelek před pěti lety

byl 41 let, dnes to je 52 let. Z toho vyplývá, že starší vychovatelky si např. již netroufají vést sportovní kroužky typu aerobic, pilates, kalanetika, posilování, anebo také nedisponují schopnostmi vést kroužek keramiky, hry na kytaru nebo pěvecký kroužek.

V každém případě se vychovatelky snaží pro žáky vytvořit příjemné a bezpečné prostředí pro pobyt v DM, zajistit a připravit spoustu možností k smysluplnému trávení volného času. Požádala jsem své kolegyně – vychovatelky z DM, aby mi řekly něco o své práci. Nejenom o náplni práce v kroužcích, které vedou, ale také mne zajímalo, jaké je jejich osobní krédo při práci vychovatelky, co se jim daří či nedaří, jak pracují se svými skupinami, co si myslí o dnešní mládeži a jejich způsobu trávení volného času apod. Konkrétní citace jejich odpovědí uvádím v Příloze č. 2.

V teoretické části a jejich dílčích kapitolách jsme si přiblížili základní terminologii, která souvisí s tématem této diplomové práce a která nám přibližuje cílovou skupinu včetně prostředí, ve kterém se zkoumaná skupina pohybuje. V následující kapitole se budeme věnovat samotnému výzkumu.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části této diplomové práce se věnujeme samotnému výzkumu, který je zaměřen na způsob trávení volného času žáků ubytovaných v Domově mládeže při Střední škole oděvní a služeb ve Vizovicích. Úvodní část je věnována krátkému zhodnocení aktuálního stavu problematiky. Poté jsme definovali hlavní a dílčí cíle výzkumu, stanovili si výzkumné otázky. Dále je přiblížena metodika výzkumné práce, postup výzkumného šetření a samozřejmě také respondenti (výzkumný soubor), se kterými je výzkumné šetření realizováno. Zpracujeme a vyhodnotíme také časový snímek dne. V následujících kapitolách této práce se seznámíme s výsledky samotného šetření, odpovíme si na stanovené výzkumné otázky, rozebereme a vyhodnotíme jednotlivé položky. Samostatná kapitola je věnována srovnání některých položek našeho výzkumu s výzkumem, který byl proveden ve stejném DM v roce 2008. Závěrečné kapitoly jsou určeny shrnutí výsledků výzkumu a diskusi.

4.1 Zhodnocení aktuálního stavu problematiky

Tématem „Způsob trávení volného času v Domově mládeže ve Vizovicích“ (Jurčáková, 2008) se zabývala před deseti lety má kolegyně, která byla v té době vychovatelkou a v současnosti zastává funkci zástupkyně ředitelky pro Domov mládeže. Cílem jejího výzkumu bylo porozumět situaci v oblasti trávení volného času a zjistit názor žáků na volný čas a na nabízené volnočasové aktivity v DM. Ke sběru dat autorka použila dotazník složený ze 16 otázek, z nichž 8 bylo zaměřeno na zkoumání kvality vnějších podmínek pro volnočasové aktivity žáků a dalších osm otázek zkoumalo subjektivní předpoklady žáků k aktivnímu používání volného času. (s. 30). V jednotlivých položkách autorka vyhodnotila zvlášť žáky studijních oborů a zvlášť žáky učebních oborů. Autorka při výzkumu spolupracovala také s rodiči žáků (dotazník složený z osmi otázek) a současně vyhodnotila časový snímek dne. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 88 % ubytovaných žáků. V části „předvýzkumu“ autorka zvolila strukturovaný rozhovor se dvěma skupinami dívek v celkovém počtu 31 žákyň a souběžně provedla rozhovor s kolegyněmi o jejich zkušenostech s vedením kroužků.

Jelikož se dotazníkové šetření, které je použito v této práci, dosti výrazně liší od šetření paní Jurčákové, budou v závěrečném vyhodnocení srovnány jen některé konkrétní položky.

Další práci, která se zabývala podobným tématem, zpracovala paní Kašparová (2012) a nazvala ji „*Volnočasové aktivity v domově mládeže*“. Autorka zkoumala oblast zájmů žáků Tauferovy střední odborné školy veterinární v Kroměříži, kde pracuje jako vychovatelka. Mezi hlavní cíle její práce bylo zjistit, jak žáci volný čas využívají, kým jsou ovlivňováni a jaké aktivity preferují. Dále také ověřovala, zda jim nabídka volnočasových aktivit vyhovuje, či ne.

Autorka práce zjistila, že si žáci z velké části organizují svůj volný čas dle sebe, k ovlivnění jinými subjekty (DM, škola, rodiče) dochází jen částečně. Žáci v tomto DM nejraději tráví svůj volný čas na internetu, počítači, popř. se setkávají s přáteli, což v dnešní době není neobvyklé. Vzhledem k oborovému zaměření této střední školy nebylo překvapením, že mnoho těchto mladých lidí věnuje značnou část svého volného času práci se zvířaty a dokonce také sportovním aktivitám. Pohyb a zvířata se promítla také v preferencích u aktivit, o které by měli žáci zájem v případě, že by měli možnost výběru z rozšířené nabídky zájmové činnosti. Druhým největším lákadlem pak bylo promítání filmů. (Kašparová, 2012)

Dalším autorem, kterého zaujalo téma „*Volný čas a volnočasové aktivity žáků a studentů v domově mládeže*“ byl pan Heřmanský (2011). Z jeho bakalářské práce bych vybrala a zdůraznila tři základní cíle, na které se ve své práci zaměřil.

Autor zjišťoval:

- jak jsou žáci spokojeni se svým volným časem, jak jej tráví
- zásadní rozdíly mezi pohlavími při trávení volného času
- rozdíly mezi dvěma různými domovy mládeže

Autor BP svými výsledky nikterak nepřekvapil, jelikož opět vyšlo najevo, že žáci tráví nejraději svůj volný čas na internetu, sociálních sítích a s přáteli. Co se týče porovnání mezi dívkami a chlapci, bylo zjištěno, že chlapci jsou výrazně spokojenější s nabídkou sportovních aktivit, děvčata zase s nabídkou kulturních a výtvarných činností. Pozastavíme-li se nad rozdíly mezi domovy mládeže, zdá se, že žáci maturitních oborů (bydlících v DM č.

1) jsou s nabídkou a způsobem trávení volného času mnohem spokojenější než žáci učebních oborů (bydlících na DM č. 2). Rozdíl ve spokojenosti zde byl velmi výrazný, a to 70 % a 38 %. Autor však dodává, že k tomuto rozdílu dochází pravděpodobně proto, že DM č. 1 nabízí mnohem širší nabídku aktivit a soutěží pro žáky než DM č. 2. (Heřmanský, 2011)

4.2 Stanovení výzkumných cílů a výzkumných otázek

4.2.1 Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem této práce je zjistit, jak žáci ubytovaní v DM tráví svůj volný čas. Na základě hlavního cíle byly specifikovány **dílčí cíle** výzkumu:

Chceme zjistit:

- zda jsou žáci v DM spokojeni, jak se zde cítí a jaký mají názor na práci vychovatele
- zda jsou spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit, které jim DM nabízí a jak této nabídky využívají
- jaké činnosti žákům v DM chybí a zda a by byli žáci ochotni se na kroužcích a zájmových činnostech finančně podílet
- jak a s kým tráví volný čas žáci doma (když nejsou v DM)
- kolik času žáci tráví na internetu a sociálních sítích
- zda dnešní mládež tráví čas jinak, než před deseti lety (V určitých položkách se také pokusíme srovnat výsledky výzkumu získaného nyní se situací zjištěnou ve stejném domově mládeže před 10 lety.)

4.2.2 Výzkumné otázky

Na základě hlavního cíle i dílčích cílů práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jak jsou žáci v DM spokojeni a jak se zde cítí?
2. Jak jsou žáci spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit v DM a jak často ji využívají?
3. O jaké nadstandartní aktivity by žáci měli zájem a jak moc jsou ochotni se na nich finančně podílet?

4. Jaký je vztah žáků k vychovatelkám?
5. Mají žáci dostatek volného času a jsou spokojeni se způsobem, jak jej tráví?
6. Kolik času denně tráví žáci sledováním televize, na internetu a komunikaci na sociálních sítích (v DM)?
7. Jaký je rozdíl v množství času, který žáci věnují televizi, internetu a sociálním sítím když jsou v DM a když jsou doma?
8. Jakým aktivitám se žáci věnují v DM a jak často je provozují?
9. Jak odlišný je způsob trávení volného času u žáků, když jsou doma a když jsou v DM?

4.3 Výzkumný soubor

Respondenty uvedeného výzkumu jsou žáci Střední školy oděvní a služeb Vizovice, ubytovaní v Domově mládeže ve školním roce 2018/2019. Domov mládeže eviduje v tomto školním roce **celkem 113 ubytovaných žáků** ze všech oborů, které se na této škole vyučují.

Uvedený počet žáků můžeme rozdělit dle různých hledisek:

1. **Dle pohlaví:** dívky – 105, chlapci - 8
2. **Dle jednotlivých oborů:** Kosmetické služby - 18 žáků; Fotograf – 21 žáků; Kadeřník – 59 žáků; Krejčí – 11 žáků; Vlasový specialista - 4 žáci
3. **Dle ročníků:** 1. ročník – 43 žáků; 2. ročník – 42 žáků; 3. ročník – 20 žáků; 4. ročník – 4 žáci; nástavbové studium (1. a 2. ročník) – 4 žáci

Ve výzkumu však žáky nedělíme dle žádných kategorií, respondenti jsou bráni jako jeden ucelený výzkumný vzorek, pohlaví, věk ani obory zde nerozlišujeme. Výjimku tvoří časový snímek dne, kde se zaměříme na dvě rozlišné skupiny: skupina - studijní obor versus skupina - učební obor.

Uvedeného výzkumu se zúčastnilo **104 respondentů**, což tvoří **92 %** z celkového počtu ubytovaných žáků. Chybějících 9 žáků nebylo v době sběru dat přítomno ve škole z důvodu nemoci. Součástí získávání informací byl také rozhovor s vychovatelkami Domova mládeže, jejichž poznatky byly využity v části, která se zabývá vyhodnocením výzkumného šetření.

4.4 Metodika výzkumu

Nejdříve jsme si stanovili hlavní a dílčí cíle práce a potom jsme definovali výzkumné otázky. K dosažení stanoveného cíle jsme zvolili kvantitativní metodu. Jako hlavní výzkumný nástroj byl použit online **dotazník** „*Způsob trávení volného času žáků ubytovaných na domově mládeže*“ (Příloha 3), který vypracovala autorka této DP a vznikl upravením a rozšířením původního dotazníku P. Jurčákové (2008), „*Dotazník pro ubytované žáky*“. Otázky v dotazníku byly celkově koncipovány tak, aby nám pomohly získat všechny důležité údaje, potřebné pro splnění stanovených cílů této práce. Autorka původně zamýšlela podrobně srovnat výsledky dotazníkového šetření paní Jurčákové z roku 2008 (za předpokladu použití totožného dotazníku), ale po vypracování dotazníku nového, jsme došli k závěru, že dáme přednost rozšířenému a podrobnějšímu výzkumu před srovnáváním. Nicméně, některé zajímavé (a samozřejmě shodné) položky budou ve výzkumné části srovnány, abychom mohli alespoň v některých bodech posoudit, zda za posledních deset let došlo k nějakým změnám ve způsobu trávení volného času u našich žáků, popř. jak velkým, či nikoliv.

Po dokončení dotazníkového šetření jsme provedli doplňující výzkum formou „**Časového snímku dne**“. Tentokrát jsme použili totožný formulář z bakalářské práce paní Jurčákové (2008). Po dokončení obou šetření jsme veškerá data zpracovali a vyhodnotili.

4.4.1 Dotazník

Jak jsem již zmínila v úvodu této kapitoly, původní dotazník byl přepracován, jelikož jsme chtěli svůj výzkum prohloubit a získat mnohem více informací. Původních 16 otázek bylo rozšířeno na celkový počet 33. U některých otázek byly upraveny pouze jednotlivé škály odpovědí. Původní verze „ano - částečně ano – ne – nemohu posoudit“, byla změněna takto: „ano – spíše ano – spíše ne – ne“. Důvodem této změny byla skutečnost, že žáci mají často tendenci označit odpověď „nemohu posoudit/nevím“ jen proto, že se jim nad otázkou nechce přemýšlet. Novou škálou odpovědí jsme tuto volbu eliminovali a donutili tak žáky se nad každou otázkou zamyslet a přiklonit se buď k jedné, nebo k druhé straně. Některé původní otázky byly rozšířeny o několika stupňovou tabulkovou škálu možností, kdy místo předchozího pouhého „zaškrtnutí“ dané aktivity museli tentokrát žáci navíc

u jednotlivých aktivit zvolit frekvenci, jak často se dané aktivitě věnují (viz otázka 25 a 33). Takto zpracované otázky mají pro nás mnohem větší výpovědní hodnotu.

Po dohodě s vedoucí vychovatelkou (zástupkyně ředitelky pro DM) jsme se také rozhodli zařadit do dotazníku otázky zaměřené nejen na celkovou spokojenost žáků s pobytem v domově, ale také zjistit názory žáků na práci vychovatelek. K získání těchto informací byly vytyčeny dvě otevřené otázky, z nichž jedna byla povinná a druhá dobrovolná. Vzhledem k fenoménu dnešní doby jsme nově zařadili otázky, které cíleně zjišťují objem času, který žáci tráví na sociálních sítích, na internetu a při sledování filmů.

Dotazník (Příloha 3), který se skládal ze 33 otázek byl vypracován v programu „Google Forms“ (dostupný na: <https://www.google.com>) z těchto důvodů:

- rychlost vytvoření dotazníku
- rychlost při vyplňování žáky
- větší zábava pro žáky
- možnost případných úprav v průběhu šetření,
- možnost oslovení velkého počtu respondentů
- bezproblémový přístup do PC učebny v prostorách školy
- snadnější práce se získanými daty (práce v programu Excel)

V dotazníku jsme použili:

- uzavřené otázky se čtyř-škálovou možností odpovědí
- otázky s výběrem více možností odpovědí
- otázky s využitím možnosti lineární stupnice
- otevřené otázky (žák má možnost vlastního vyjádření)
- otázky obsahující tabulku se zaškrtačacími možnostmi odpovědí (tzv. multiple choice)

Dotazník byl rozdělen do dvou částí, přičemž otázky v první části (1. – 26.) byly zaměřeny na oblast „Když jsi v Domově mládeže“ a zbývající otázky (27. – 33.) na „Jak trávíš volný čas, když jsi doma“.

Samotné výzkumné šetření proběhlo v období 1. - 12. dubna 2019 v prostorách Střední školy oděvní a služeb Vizovice, v učebně vybavené počítači. Žáci byli vyzváni k vyplnění dotazníku v hodinách IKT, přičemž byla autorka této DP vždy přítomna při vyplňování. Přestože jsou v úvodu dotazníku žákům vysvětleny důvody tohoto šetření, považovala

jsem za vhodné „být u toho“ a žáky náležitě motivovat k zodpovědnému a pravdivému vyplňování dotazníku, popř. „být pro ruce“ pro případné nejasnosti a dotazy.

4.4.2 Časový snímek běžného dne žáka v domově mládeže

Jak jsem již podotkla v předchozí kapitole, v celém výzkumu této diplomové práce pracujeme se všemi žáky DM jako s celkem. Nerozlišujeme je ani dle pohlaví, oborů či ročníků, které studují. Výjimkou je časový snímek dne, kde rozdělíme respondenty na studijní a učební obor. Zajímalo nás, jakými činnostmi je naplněn jeden běžný den žáka ubytovaného v DM a cílem je srovnat, jak dalece se liší běžný den žáků učebních oborů (kadeřník nebo krejčí) a žáků studijních oborů (fotograf nebo kosmetické služby).

Formuláře pro vyplnění časového snímku dne byly žákům rozdány přímo v DM, při schůzce skupin, kde jim byl objasněn smysl tohoto šetření a také vysvětleno, jak jej vyplnit. Účast na tomto šetření byla dobrovolná, ale bylo nutno zajistit, aby byly mezi respondenty zastoupeny všechny obory a všechny ročníky (vyjma čtvrtého – maturitního). Žáci měli formulář u sebe jeden celý den, v jehož průběhu do něj zapisovali jednotlivé činnosti. Následující den jej odevzdali své vedoucí vychovatelce a ta je předala autorce DP ke zpracování a vyhodnocení. Šetření se zúčastnilo 15 žáků učebních oborů a 15 žáků studijních oborů.

4.4.3 Zpracování výsledků

Po vyplnění on line dotazníků (vyplnilo celkem 104 žáků z celkových 113 ubytovaných) jsme začali se zpracováním. Jednotlivé položky z dotazníku jsme přiřadili ke stanoveným výzkumným otázkám tak, abychom měli dostatek informací a byli je schopni adekvátně vyhodnotit. V úvodu každé vyhodnocované výzkumné otázky je vždy zmíněno, které položky z dotazníku se této otázky týkají. Souběžně byly zpracovány veškeré tabulky a grafy, které byly potřebné pro jasnější znázornění výsledků. Grafy i tabulky jsou vždy doplněny komentářem.

Po dokončení výzkumných otázek jsme se zaměřili na časový snímek dne, jehož výsledky byly ručně zpracovány. Výsledné hodnoty byly opět vloženy do tabulky a následně vyhodnoceny a porovnány.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

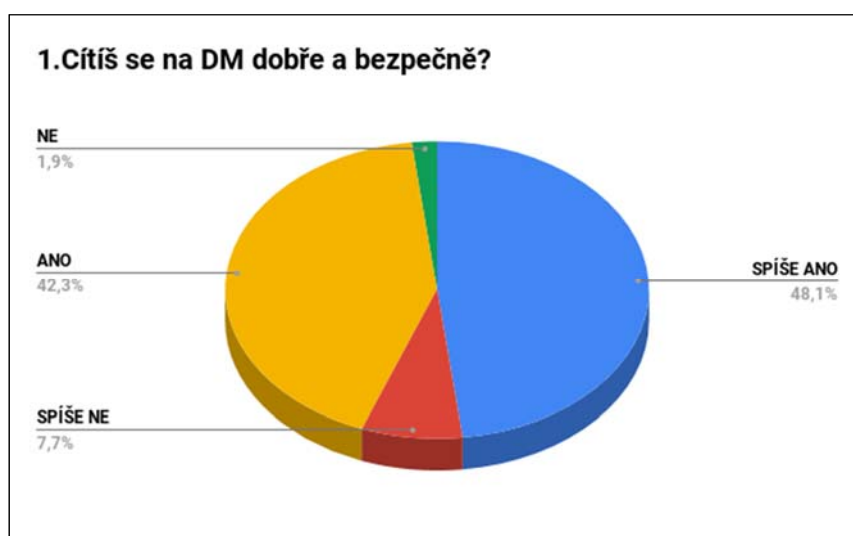
V následující části se budeme podrobně věnovat výsledkům dotazníkového šetření a pokusíme se je okomentovat. Otázky z dotazníku nejsou vyhodnocovány jedna po druhé, ale jsou přiřazovány k jednotlivým výzkumným otázkám. U každé výzkumné otázky je uvedeno, které položky (otázky) z dotazníku byly k vyhodnocení použity. Dle možností jsou pro zobrazení výsledků využity grafy popř. tabulky.

5.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1.: *Jak jsou žáci v DM spokojeni a jak se zde cítí?*

K vyhodnocení této výzkumné otázky jsme použili položky č. 1, 2 a 3. První dvě otázky zjišťovaly, zda se cítí žáci v DM dobře, bezpečně a zda do DM jezdí rádi (výběr odpovědí ze čtyř-bodové škály). Ve třetí otázce jsme využili lineární stupnici (jediná otázka tohoto typu v dotazníku), kde měli žáci ohodnotit jednotlivé položky známkou 1 – 5, přičemž 1 = nejlepší a 5 = nejhorší. Dle výsledků je zřejmé, že se žáci cítí v DM dobře a bezpečně, což je velmi důležitá informace nejen pro vedení DM, ale také pro rodiče žáků. 94 žáků z celkových 104 odpovědělo na otázku č. 1 „ano“ (44 žáků) nebo „spíše ano“ (50 žáků), tj. celkem 90,4 %. Přesto se našlo 10 žáků, kteří označili zápornou odpověď „spíše ne“ (8 žáků) a „ne“ (2 žáci). Můžeme to přisuzovat skutečnosti, že se někteří žáci nemusí cítit pohodlně a bezpečně v cizím prostředí a mezi novými lidmi (pravděpodobně žáci prvních ročníků).

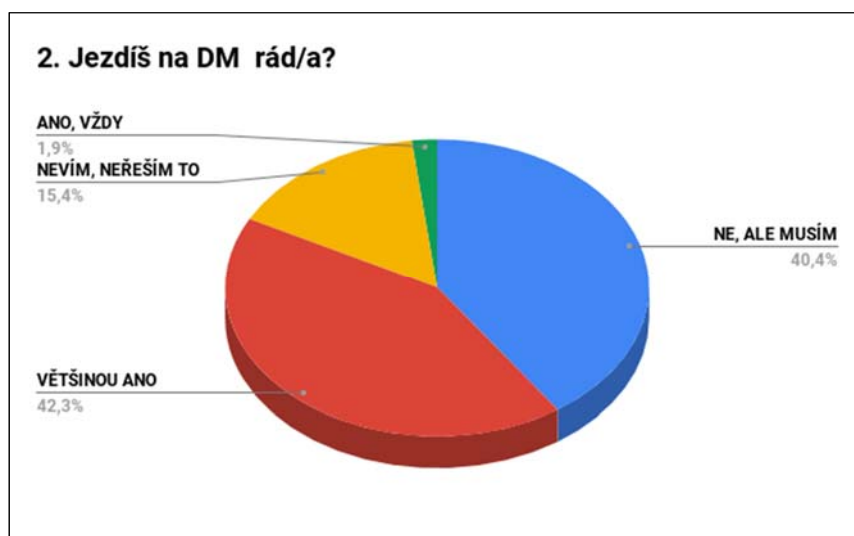
Graf 1: Spokojenost žáků na DM

Zdroj: Vlastní šetření. (Pozn. Všechny následující grafy a tabulky pochází z vlastního šetření.)

Výrazné protiklady jsme shledali u druhé otázky, která zjišťovala, zda jezdí žáci do DM rádi, či ne. Necelá polovina žáků (44,2 %) jezdí do DM ráda, ale na druhou stranu téměř stejné procento žáků (40,4 %), jezdí do DM nerado. 16 žáků (15,4 %) se nepřiklonilo ani k jednomu názoru a vybrali si možnost „Nevím, neřeším to“. Je pravdou, že v DM jsou ubytováni žáci pouze z důvodu vzdáleného bydliště, kdy je pravidelné dojíždění do školy nemožné nebo komplikované. Ve většině případů nemají jinou možnost, než být v DM, proto musíme tyto odpovědi předpokládat a akceptovat.

Graf č. 2: Spokojenost žáků na DM

Zajímalo nás, co se žákům na pobytu v DM vlastně líbí a nelíbí, v čem spatřují pozitiva, popř. negativa. Byli vyzváni, aby jednotlivé položky z dotazníku ohodnotili známkou 1 - 5, jako ve škole.

Tabulka č. 1: Spokojenost žáků v DM

Položky k hodnocení	ZNÁMKY					Vážený Průměr známek
	1	2	3	4	5	
Ubytování	14	26	45	17	2	2,68
Strava	5	23	46	22	8	3,04
Prostředí v okolí DM	11	34	29	23	7	2,81
Možnost být s kamarády	43	23	19	10	9	2,22
Možnost být mimo domov	27	25	20	12	20	2,74
DM je v areálu školy	65	17	11	4	7	1,76
Práce vychovatelek	27	44	21	6	6	2,23
CELKEM	192	192	191	94	59	2,50

Při náhledu do vypracované shrnující tabulky (výše) vidíme, že žáci použili známky 1, 2 a 3 naprosto rovnoměrně, ve všech položkách. Žádná z těchto známek nám celkově nijak nepřevyšuje. Dále můžeme vyčíst, že za **největší výhodu** z dané nabídky žáci považují fakt, že se DM nachází v areálu (budově) školy. 82 žáků (79 %) označilo tuto možnost známkou 1 – 2. Žáci mohou přejít v přezůvkách z prostor DM přímo do svých učeben, přičemž prochází jen spojovací chodbou mezi hlavní budovou a budovou DM. To, že nemusí přecházet přes venkovní prostory, žáci mohou ocenit obzvláště v zimních měsících. Jako **druhé nejpozitivnější hodnocení** žáci přiřadili možnosti být s kamarády (63 %), což se dalo předpokládat. Výrazně pozitivním zjištěním je fakt, že jsou žáci velmi spokojeni s prací vychovatelek. Celkem 71 žáků (68 %) dalo této položce známku 1 nebo 2. (Blíže se budeme věnovat tématu „vychovatelky“ ve výzkumné otázce č. 4). S kvalitou ubytování a stravy jsou žáci spokojeni zcela průměrně (známkou 3 hodnotilo 45-46 žáků), přičemž strava dopadla hůře než ubytování. Stravu nám kladně hodnotí pouze 28 žáků, kdežto ubytování žáků 40 (známka 1-2). Naopak, známkou 4 - 5 ohodnotilo stravu celkem 30 žáků, což je 29 % dotázaných, známkou 1-2 pak pouhých 27 %. Tyto údaje nejsou příliš pozitivní, tudíž bude nutné na tuto skutečnost upozornit vedení školní jídelny a pokusit se o zlepšení, popřípadě nalezení příčin jejich nespokojenosti.

Zmíníme-li zbylé dvě položky z tabulky, je zřejmé, že malebné valašské městečko Vizovice, nacházející se uprostřed Hostýnských vrchů, nechává žáky bez větších emocí. „Jedničku“ by Vizovicím dalo pouhých 11 žáků, nejvíce žáků se přiklonilo ke „dvojce“ (34 žáků), průměrnou „trojkou“ prostředí hodnotilo 29 žáků, ale k mému velkému překvapení, celých 30 žáků (29 %) označilo prostředí Vizovic „čtyřkou či pětkou“. To si, dle mého názoru, Vizovice opravdu nezaslouží. Z výsledků částečně vyplývá, že ne mnoho dětí dnes holduje turistice, tráví čas v přírodě nebo vyhledává kulturní zážitky. Tuto skutečnost potvrzují i vychovatelky, které dodávají, že jsou dnešní žáci pohodlní a na procházky do okolí se dvojice nebo skupinky žáků vydávají jen občas. Mnoho z nich vnímá prostředí maloměsta jako „nudné“ a zřejmě vůbec nedokáží ocenit jeho výhody oproti ruchu velkoměsta.

Není neobvyklé, že si někteří žáci, končící základní školu, volí zcela záměrně další studium na škole, jenž je vzdálena místu bydliště (tudíž je nutný pobyt na internátu), popř. se na internát těší hlavně z důvodu, že nebudou muset poslouchat rodiče, pomáhat doma a být tzv. neustále pod kontrolou. Proto jsem záměrně do dotazníku uvedla položku, kterou jsem chtěla zjistit, zda pobyt mimo domov vidí žáci jako výhodu nebo nevýhodu. Výsled-

ky jsou velmi vyrovnané, přesto se nejvyšší počet žáků (50 %) přiklonil ke známce 1 a 2. Tím se tedy potvrzuje má domněnka, že jsou žáci rádi mimo domov, cítí se volněji a odloučení jim vyhovuje.

Pro další vyhodnocení této otázky jsme si vypočítali vážený průměr známek. Nejlepšího průměru – **1,76** dosáhla položka, „DM je v areálu školy“, naopak nejhorší průměr – **3,04** jsme zaznamenali u „stravování“, čímž se nám (v obou případech) potvrdily výsledky interpretované výše.

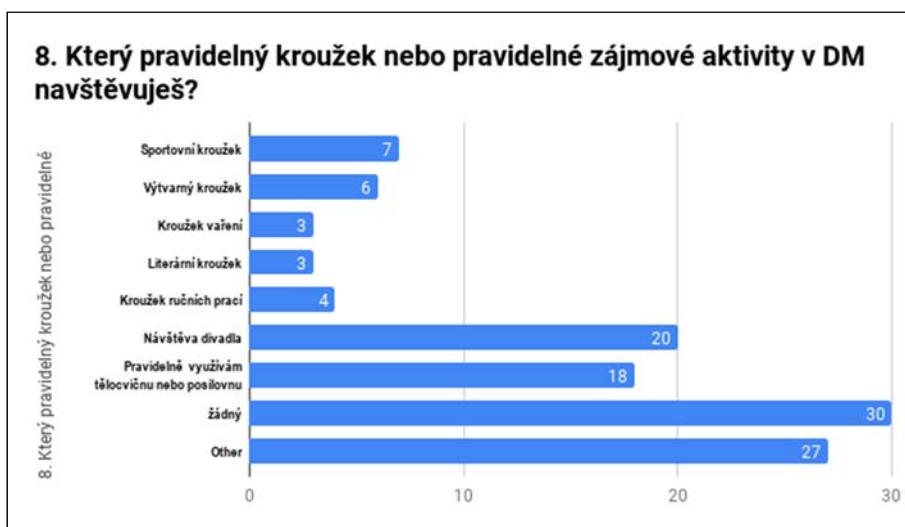
Výzkumná otázka č. 2.: Jak jsou žáci spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit v DM a jak často ji využívají?

Pro vyhodnocení této otázky nám posloužili položky č. 7, 8, 9, 10, 11, 14 a 20, přičemž práci rozdělíme na dvě části. V první vyhodnotíme spokojenost a návštěvnost kroužků, ve druhé zase zájem a účast na příležitostných akcích.

Graf 3: Volnočasové aktivity a příležitostné akce

Graf 4: Volnočasové aktivity a příležitostné akce

Dle prvního grafu (Graf 3) vidíme, že **72 % žáků** vnímá **nabídku kroužků jako dostačnou**. Když se však podíváme na návštěvnost v jednotlivých kroužcích (Graf č. 4), zjistíme, že i přes dostatečnou nabídku, navštěvuje kroužky jen **velmi málo žáků**. Je to až zarážející, že se **pouze 21 žáků** (20 %) pravidelně účastní některého kroužku z nabídky DM. (Pouze dva žáci z výše zmíněných označili souběžně dva kroužky.) I když se sportovního kroužku účastní pouze 7 žáků, tělocvičnu a posilovnu navštěvuje pravidelně 18 žáků. Zde bychom mohli předpokládat i vyšší účast, ale dle předpisů DM žáci mladší 18 let nesmí pobývat v posilovně bez dozoru vychovatelky. Jsou tedy omezení a musí se přizpůsobit času vychovatelky, která má v daný den dozor. Malou účast v kroužcích spatřuji nejen v tom, že je účast čistě dobrovolná (a žákům se často prostě „nechce“), ale i v malé atraktivitě kroužků. Jak jsem již podotkla v teoretické části, nabídka kroužků se přizpůsobuje zájmům a dovednostem vychovatelek, tudíž je nabídka dosti omezena. Dle rozhovoru s vychovatelkami, je reálná účast v kroužcích vyšší, než uvádí výsledek šetření, obzvláště v prvním pololetí nebo zimních měsících. Žáci se většinou rozhodují podle toho, „co se bude dělat“. Zde vidím rozdíl mezi realitou (účast cca 6 – 12 žáků) a výsledky z dotazníku (průměrná účast 4 žáci). Dle názoru samotných vychovatelek žáci preferují „příležitostné/výjimečné“ akce, kdy se dělá něco speciálního, např. vyrábí vánoční či velikonoční ozdoby, soutěží v pečení perníčků či v přípravě palačinek apod. Nicméně samy vychovatelky uvedly, že účast je velmi slabá, a často mají v kroužcích jen několik děvčat (mnohdy stejných). Žáci více preferují činnosti dle vlastní volby, což většinou obnáší pouze polehávání

na pokoji, sledování filmů na svých počítačích, spaní, občasné vycházky s kamarády atd. Někteří žáci si občas vypůjčí deskové hry, popř. tráví společně čas v klubovně.

Položka „návštěva divadla“ zde sice není vhodně zařazena, jelikož nejde ani o kroužek ani o pravidelnou účast, ale jedná se pouze o čtyři návštěvy divadelního představení za školní rok (divadelní předplatné). Přesto nás může potěšit, že si 20 žáků vstupenky zaplatilo a má zájem u kulturu tohoto druhu.

Zarážející je však počet **55 žáků**, kteří se **nevěnují** žádné pravidelné aktivitě v rámci nabídky DM. Celkem to ukazuje na 53 % ubytovaných žáků, přičemž položky „Žádný a Jiné“ byly ve výsledku spojeny, protože zde téměř všichni žáci psali odpovědi typu, „nikam nechodím – nic - nic nedělám - žádný kroužek nenavštěvuju apod.).

Tyto výsledky nejsou vůbec uspokojující, otázkou však zůstává, zda by se něco změnilo, kdyby byla nabídka kroužků jiná a rozmanitější. Z toho důvodu jsme položili žákům otázku (č. 9): „*Pokud nejsi s nabídkou spokojen/a, o jaký kroužek bys měl/a ty osobně zájem?*“ Na tuto otázku „adekvátně“ reagovalo jen 22 žáků (ze 41 odpovědí). Nejčastěji se zde objevil zájem o hudební kroužek (8x), potom různé sporty typu judo, tenis, bojové sporty nebo také tanec. Vždy však jen 1 – 3 žáci.

Shrneme-li získané informace, žáci jsou s nabídkou kroužků rozhodně spokojeni, nicméně **je účast velmi nízká** a žáci souběžně nenavrhují žádný jiný kroužek, vyjma hudebního.

Graf 5: Volnočasové a příležitostné akce

Graf 6: Volnočasové a příležitostné akce

Co se týká příležitostných kulturních, sportovních a společenských akcí, vidíme, že ty se těší větší oblibě než kroužky. Výsledky ukazují, že **79,8 % žáků** vnímá nabídku jako dostatečnou, naopak pouze 20,2 % s nabídkou není spokojeno. Co se účasti týče, největší oblibě se těší návštěva kina (49 žáků), dále zájezdy (44 žáků) a bowling (35 žáků). Výrazně menší zájem je pak o plavání, sportovních soutěže a různé besedy (6 – 15 žáků). U dodatečné otázky č. 14, zda je informovanost o připravovaných akcích v DM dostatečná, uvedlo 81,7 % žáků kladnou odpověď.

Graf 7: Volnočasové a příležitostné akce

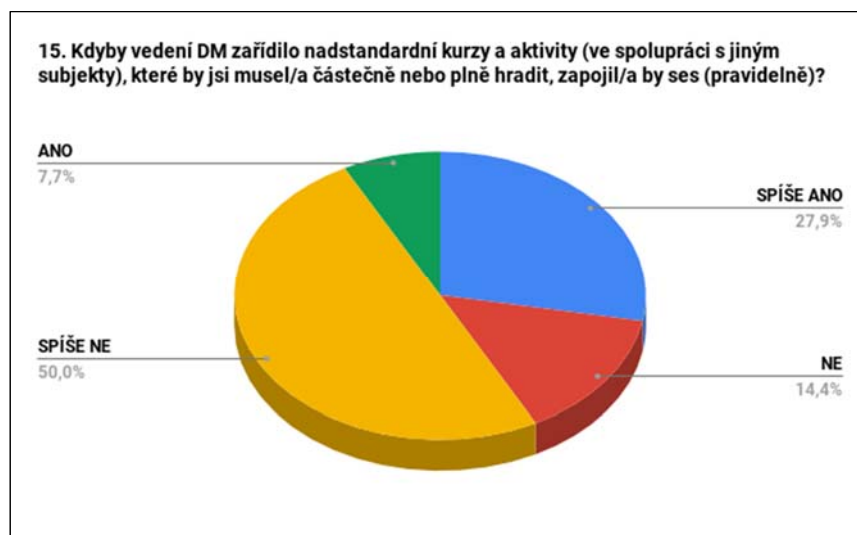
Zjištěné výsledky jsou zarážející, nicméně nás až tolik nepřekvapují, protože sami považujeme dnešní generaci za velmi laxní. Výsledky u doplňující otázky č. 20 (Graf 6) nám to

jen potvrzují. Vidíme, že se téměř **60 % žáků VŮBEC nezapojuje** do zájmové, kulturní a sportovní činnosti, **30,8 % žáků** se zapojí **maximálně na 1 – 2 hodiny týdně**, **8 žáků 2-3 hodiny**, a pouze **2 žáci** uvedli, že se těmito činnostem věnují **více než tři hodiny**. Vezmeme-li v úvahu, že žáci tráví v DM 4 – 5 dní v týdnu a výuka jim běžně končí ve 13 – 14.45 hod, jsou výsledky opravdu „žalostné“.

Výzkumná otázka č. 3: O jaké nadstandardní aktivity by žáci měli zájem a jak moc jsou ochotni se na nich finančně podílet?

Odpověď na tuto otázku jsme hledali v položkách 15. a 16. Pod pojmem „nadstandardní aktivity“ jsme měli na mysli nabídku aktivit ve spolupráci s jinými subjekty, které by za svou práci požadovali honorář, tudíž by si je žáci buď plně, nebo částečně hradili. Vzhledem k předchozím výsledkům (u kroužků) bychom mohli očekávat zajímavé návrhy.

Graf 8: Nadstandardní aktivity

Podíváme-li se na graf, vidíme, že **37 žáků (35,6 %)** by o tyto kurzy zájem mělo, avšak **67 žáků (64,4 %)** nikoliv. Žáci ale nemají představu, jaký kurz by je oslovil, jelikož na dotaz „O jaký kurz bys měla zájem?“ (otázka 16) adekvátně reagovalo pouze 11 z nich. Žáci zmínili 3 x tanec, 3 x sportovní kurz, 2 x jazyky a 3x odborný kurz vhodný pro jejich profesi. Dle výsledků lze soudit, že by žáci zřejmě měli o nadstandard zájem, ale nejsou schopni vyslovit konkrétní návrhy. Jejich míra zapojení by pravděpodobně závisela na tom „CO“ by se nabízelo.

Při rozhovoru s vychovatelkami, ve kterém jsem tento dotaz vznesla, mi bylo řečeno, že DM již dříve nabízel sportovní kurzy (např. aerobic, pilates) s malým poplatkem

(cca 20,- za lekci), ale nízká účast vedla k ukončení kurzu. Děvčata pravidelně docházela do tělocvičny jen v prvním pololetí školního roku, poté jen velmi sporadicky. Lektorka, která kurz vedla, odmítla plýtvat svým časem a ukončila spolupráci, což bylo škoda. Stejně tak dopadl i kurz sebeobrany, kdy prvotní zájem postupně upadal do takové míry, že došlo k ukončení kurzu.

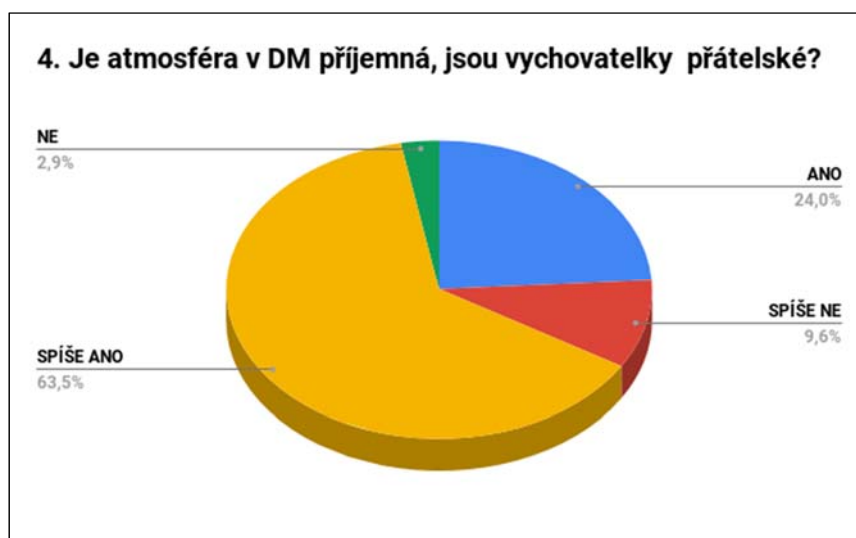
V této sféře vidím na DM nedostatky. Lepší organizace, atraktivita kurzů, větší motivace i finanční „závazek“, to vše by mohlo vést ke zlepšení.

Výzkumná otázka č. 4.: *Jaký je vztah žáků k vychovatelkám?*

Dotazníkové šetření nám posloužilo také k tomu, abychom zjistili spokojenost žáků s prací a působení vychovatelek. Tento záměr byl dopředu prodiskutován s vedoucí DM, která jej nadšeně podpořila. Pro toto téma jsme vyčlenili položky č. 4, 5 a 6.

Dle Grafu. 7 (níže) vidíme, že **87,5 % žáků** ohodnotilo atmosféru a vychovatelky (míru přátelského přístupu) **kladně**, což je jistě velmi pozitivní zjištění.

Graf 9: Vztah žáků k vychovatelkám

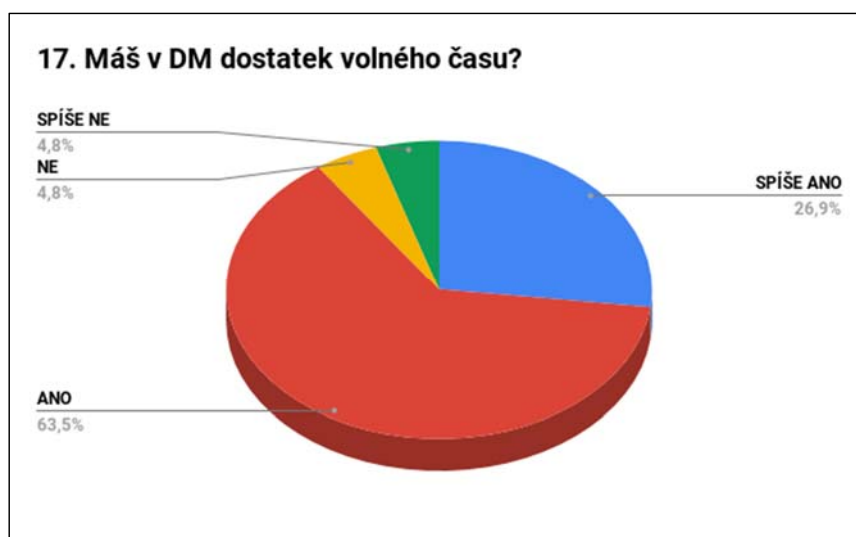
Chtěli jsme být konkrétnější, a tak byli žáci dále požádáni, aby se nad prací a osobnostmi svých vychovatelek zamysleli a posléze se v otevřených otázkách vyjádřili. Otázka č. 4, „Co oceňuješ na vychovatelkách a jejich práci pro vás?“, byla povinná. Již předchozí celková spokojenost nasvědčovala tomu, že se žáci budou vyjadřovat spíše kladně, což se potvrdilo. Žáci si opravdu váží práce svých vychovatelek a dokáží ocenit jejich snahu, vnímají, že jim nejsou lhostejní. Mezi nejčastější pozitiva žáci uváděli: ochota, trpělivost,

starost, jsou přátelské, snaží se nás zabavit, vymýšlejí pro nás spoustu aktivit, jsou vtipné, vyslechnou nás, berou nás na výlety apod.

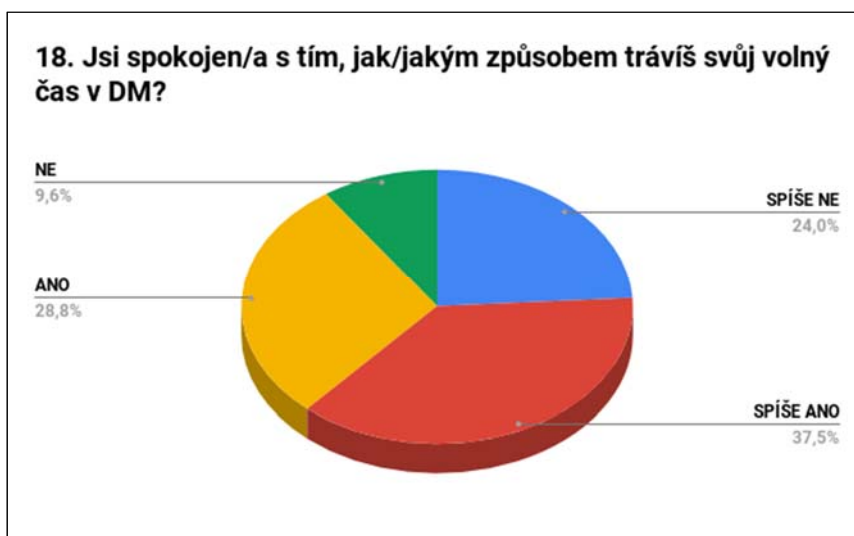
Druhá otázka (č. 5), „*Pokud ti něco na vychovatelkách vadí, co bys uvedl/a?*“, byla dobrovolná a vyjádřila s k ní asi polovina žáků. Názory odpovídají pubertálnímu věku respondentů, a tak bych uvedla jen několik typických odpovědí: *moc nás hlídají, jsou zvědavé, nemám ráda některé vychovatelky, jsou někdy náladové, moc hrotí pořádek na pokojích, apod.* Celkově nebyly shledány žádné závažné problémy, které by vyžadovaly neodkladné řešení či zásah vedení.

Výzkumná otázka č. 5.: Mají žáci dostatek volného času a jsou spokojeni se způsobem, jak jej tráví?

Graf 10: Volný čas – množství a spokojenost

Graf 11: Volný čas – množství a spokojenost

Dle Grafů 10 a 11 jasně vidíme, že **94,4 % žáků** má volného času dostatek a souběžně **66,3 % žáků** je spokojeno se způsobem jak jej tráví. Pro volbu „spíše ne /ne“ se rozhodlo **33,6 % (35 žáků)** což je poměrně vysoké číslo. Otázka č. 19, na kterou reagovalo 29 žáků, nám pomohla zjistit hlavní příčiny jejich negativní reakce. Otázka (otevřená) zněla: „*V případě záporné odpovědi, zkus uvést důvod, proč nejsi spokojen/a.*“

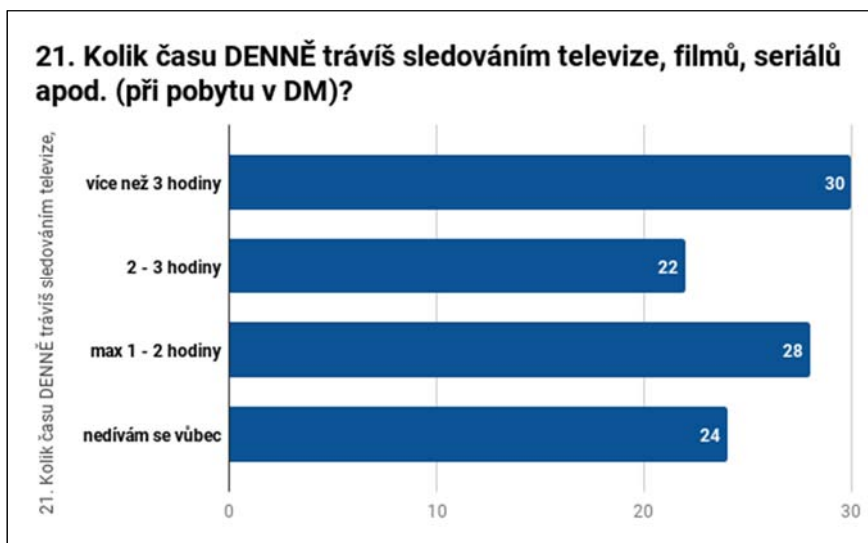
Odpovědi jsou velmi různorodé. Pro příklad uvádím některé odpovědi z dotazníku:

- Chtěla bych svůj čas v DM po škole nějak využít, ale není jak a s kým, akce a kroužky v DM jsou pro mě nezajímavé.
- Delší vycházky by byly lepší, protože vycházky jen do 20:00 jsou nedostačující.
- Mám tu moc volného času, a kdybych byla doma, mohla bych ho využít lépe.
- Bylo jasné, do čeho jdu, ale jsem daleko od mých kamarádů a chybí mi to.
- Nudím se tu a aktivity mě zde nebaví.
- Někdy jsem moc líná, na to něco dělat a to mě znepokojuje.
- Čas na vycházky je moc krátký a tak nestihnáme vše, co bychom chtěli.
- Pokud se mi nelíbí kroužek nebo co se v ten den děje, tak nemám co dělat.
- Chtěla bych se víc účastnit kroužků, ale těch je málo.

Výzkumná otázka č. 6.: *Kolik času denně tráví žáci sledováním televize, na internetu a komunikací na sociálních sítích (při pobytu v DM)?*

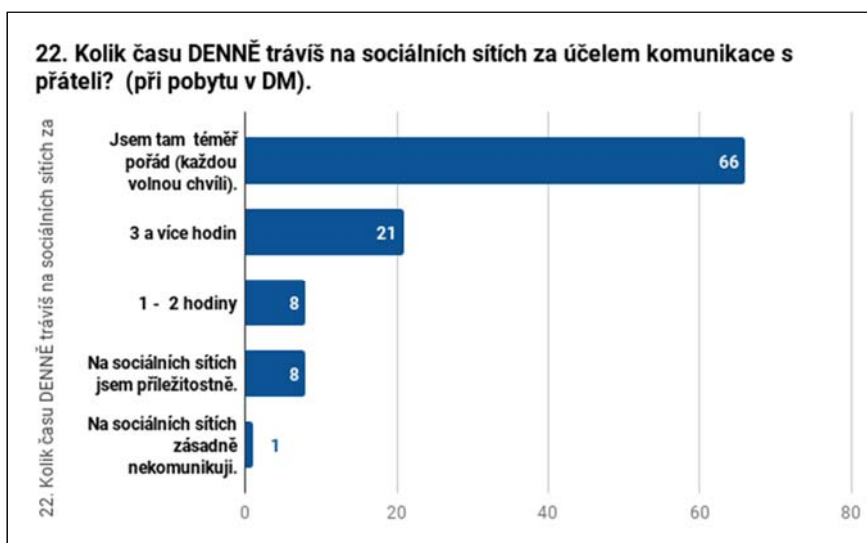
Internet a sociální sítě jsou fenoménem dnešní doby. Vidíme dnes a denně, jak žáci neustále drží v ruce mobily (píší zprávy, chatují, posílají foto, komentáře apod.), jsou zavřeni na pokojích, sledují filmy, seriály apod., proto bylo nezbytné položit žákům následující otázky: 1. *Kolik času denně trávíš sledováním televize, filmů, seriálů apod.?* 2. *Kolik času denně trávíš komunikací na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli?*

. Graf 12: Televize, filmy, internet a sociální sítě

Jak lze z grafu vyčíst, všechny položky jsou velmi vyrovnané, nicméně je znepokojující, že **29 % žáků tráví více než tři hodiny DENNĚ sledováním filmů**. Je zřejmé, že jen velmi málo žáků tráví čas ve společné klubovně DM, kde by mohli kromě sledování televize také komunikovat, popř. hrát společenské hry. Dnešní mládež velmi z pohodlně, nové technologické vymoženosti jim umožňují sledování filmů na svých počítačích, tabletech či mobilech. Tím se také bohužel stupňuje čas, který těmto aktivitám věnují, a co víc, není nad nimi kontrola. Můžeme si ale také všimnout, že 24 žáků označilo možnost „Nedívám se vůbec“. Dovolím si tvrdit, že tito žáci nebudou patřit k těm, co by je filmy nezajímaly, ale spíše k těm, co nemají v DM vlastní počítač či tablet, a možnost pobytu a sdílení televize v klubovně zásadně odmítají.

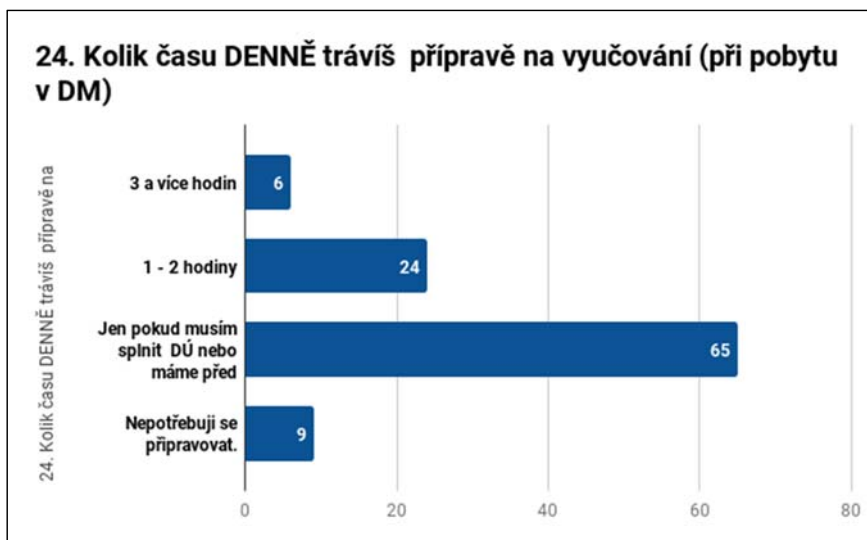
Graf 13: Televize, filmy, internet a sociální sítě

Zaměříme-li naši pozornost na sociální sítě, budeme s výsledkem **nemile překvapeni**. **63,4 %** žáků uvádí, že je na soc. sítích **téměř pořád** a **20,2 % více než tři hodiny**. Pouze 8 žáků uvedlo možnost „1 – 2“ hodiny což by, dle mého názoru, úplně stačilo. Jenom jeden jediný žák na soc. sítích nekomunikuje vůbec a 8 žáků jen příležitostně.

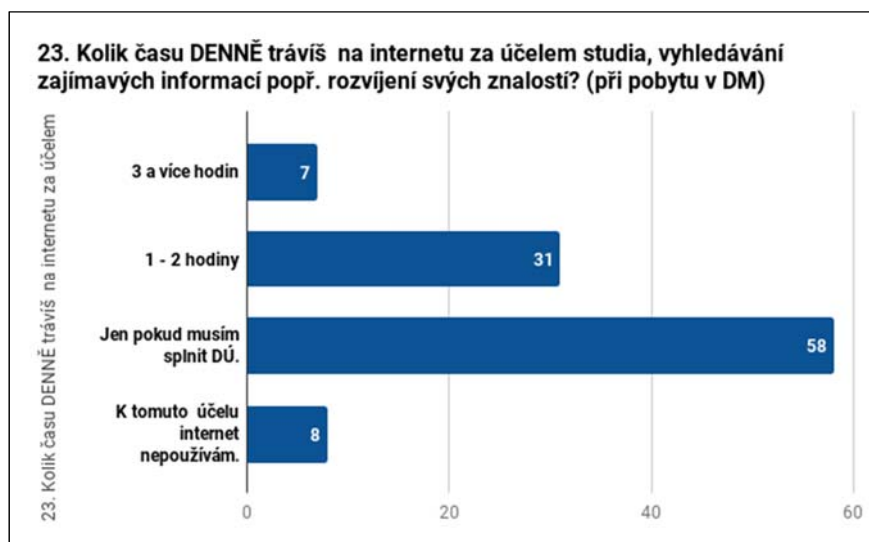
Jako kontrast jsme položili žákům dvě další otázky, zaměřené tentokrát na studium a přípravu do vyučování. Otázky zněly: 1. *Kolik času denně trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí?* 2. *Kolik času denně věnuješ přípravě na vyučování?*

Graf 14: Příprava na vyučování

Zde vidíme tvrdou realitu žáků odborné školy, kdy věnuje 1 – 2 hodiny pravidelné přípravě na vyučování **pouze 24 žáků**, kdežto **65 žáků** uvádí, že se učí, jen když dostanou domácí úkol nebo mají před testy. 3 a více hodin denně se studiu věnuje **pouze 8 žáků**.

Graf 15: Internet a vzdělávání

Ke zjištění skutečnosti, zda žáci využívají internet také ke studiu a sebevzdělávání, nám posloužila otázka č. 23. Dle grafu vidíme, že **58 žáků** přiznává, že používá internet jen v případě, že musí splnit nějaký domácí úkol, přesto je zde **38 žáků**, kteří tráví čas na internetu i za účelem studia a vyhledávání zajímavých informací, což je potěšující informace.

Výzkumná otázka č. 7: **Jaký je rozdíl v množství času, který žáci věnují televizi, internetu a sociálním sítím když jsou v DM a když jsou doma?**

Abychom mohli případné rozdíly zjistit, musíme porovnat výsledky otázek 21, 22, 23, které byly zaměřeny na DM a otázky 27, 28 a 29, které byly zaměřeny na dobu, kdy jsou žáci doma. Získané informace jsme vyhodnotili v následujících tabulkách. Čísla v jednotlivých řádcích vyjadřují počty žáků (z celkového počtu 104 respondentů)

Otázka 1. Kolik času DENNĚ trávíš sledováním televize, filmů, seriálů apod.?

Dle následující tabulky můžeme konstatovat, že se celkově dívá na televizi a filmy DOMA více žáků než v DM, ale spíše kratší dobu. 40 žáků uvedlo, že se dívá cca 1-2 hodiny, pouze 21 žáků uvedlo, že tímto způsobem tráví více než 3 hodiny. Delší dobu na sledování filmů (3 a více hodin denně) si žáci dopřejí v DM (30 žáků). Téměř stejné číslo – 28,

pak ukazuje na počet žáků, kteří v DM sledují filmy jen 1 – 2 hodiny. Zajímavým zjištěním je, že se celkově **nedívá** na televizi a filmy více žáků v DM než doma.

Tabulka č. 2: Kolik času DENNĚ trávíš sledováním televize, filmů, seriálů apod.?

<i>Sledování TV a filmů</i>	Více než 3 hodiny	2 - 3 hodiny	Max 1 - 2 hodiny	Nedívám se vůbec
Domov mládeže	30	22	28	24
Doma	21	27	40	16

Otázka 2: Kolik času DENNĚ trávíš na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli?

Jak jsme již zjistili ve výzkumné otázce č. 6, většina žáků z DM tráví na sociálních sítích opravdu neskutečné množství času. Nyní můžeme srovnat, zda je to jinak, když jsou žáci doma. Níže vypracovaná tabulka uvádí, že je stále téměř polovina (45 %) žáků na sociálních sítích neustále, i když jsou doma. Kratší dobu strávenou komunikací s přáteli (1 – 2 hodiny popř. příležitostné chvíle), pak uvádí dvojnásobek žáků (16), než v DM (8). Poměrně dlouhou dobu, a to 3 a více hodin takto tráví doma 26 žáků a 21 v DM. Dá se sice říci, že se žáci doma věnují soc. sítím méně než v DM, ale rozdíl není až tak velký, jak bychom očekávali.

Tabulka č. 3: Kolik času DENNĚ trávíš na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli?

<i>Čas na sociálních sítích</i>	Jsem tam téměř pořád	3 a více hodin	1 – 2 hodiny	Na soc. sítích jsem jen příležitostně	Na soc. sítích zásadně nekomunikuji
Domov mládeže	66	21	8	8	1
Doma	47	26	16	14	1

Otázka 3.: Kolik času DENNĚ trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí?

Otázka zaměřená na internet **nebyla** cílena na dobu strávenou hrami a jinými neproduktivními aktivitami, ale zajímal nás čas, který žáci **věnují studiu** a rozšiřování vědomostí. Zde jsme se bohužel opět dozvěděli, že splnění domácího úkolu je nejčastější důvod pro 57 % žáků (naprosto stejný počet žáků jako v DM). Potěšující ale může být skutečnost, že poměrně vyrovnaný počet žáků (26 – 30) věnuje vzdělávání alespoň 1 – 2 hodiny. Zajímavý je fakt, že dvakrát více žáků (16) uvedlo, že doma internet ke studiu vůbec nepoužívají.

Tabulka č. 4: Kolik času DENNĚ trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí?

Čas na internetu za účelem studia	3 a více hodin	1 – 2 hodiny	Jen když musím splnit DÚ	K tomuto účelu internet nepoužívám
Domov mládeže	7	30	59	8
Doma	3	26	59	16

Výzkumná otázka č. 8. Jakým aktivitám se žáci v DM věnují a jak často je provozují?

V položce č. 25 jsme se podrobně zaměřili na aktivity, kterým se žáci v DM věnují. Tentokrát, kromě volby typu aktivity, byli žáci vyzváni, aby souběžně uvedli, jak často se jim věnují. Podrobné výsledky uvádíme v tabulce (níže).

Nejoblíbenější **denní aktivitou** zůstává komunikace na sociálních sítích (89 %), dále pak poslouchání hudby (72 %), brouzdání po internetu (64 %) a trávení času s kamarády (44 %). Naopak aktivity, které žáky téměř nezajímají, popř. se jim věnují maximálně jednou měsíčně, jsou hraní deskových her (90 %), čtení (58 %), překvapivě i hraní PC her (61 %), ale bohužel také účast v kroužcích (73 %).

Mezi překvapivá zjištění můžeme zařadit fakt, že poměrně hodně žáků v odpoledních hodinách spí (33 žáků denně a 26 vícekrát týdně), chodí na nákupy (26 den-

ně a 35 vícekrát týdně a sleduje filmy a seriály (33 denně a 32 vícekrát týdně). Nemalý počet žáků také uvádí, že se často v DM nudí (52 %).

Co se sportu a aktivního pohybu týče, výsledky nám říkají, že některé děti sportují pravidelně, některé méně pravidelně, ale stále je zde vidět vysoké číslo, těch, kteří se sportu nevěnují vůbec (37 %), popř. jen velmi málo (22 %).

Nejvyrovnanější položkou (přibližně stejný počet žáků označilo jednotlivé možnosti) byly procházky do okolí.

Nejvíce nás zklamala položka účasti v kroužcích, kdy pouze 4 žáci kroužky navštěvují vícekrát týdně, deset žáků alespoň jednou týdně, ale 76 žáků (73 %) nevyužívá kroužky vůbec popř. jednou měsíčně a méně. K podobnému výsledku jsme dospěli již ve výzkumné otázce č. 2., stejně jako nás již nepřekvapila denní závislost žáků na sociálních sítích.

V následující tabulce si také můžeme všimnout **barevného zvýraznění čísel**, které nám poslouží pro lepší přehlednost výsledků. V každém sloupečku je vyhodnocena jedna položka – označena **červenou barvou**, která dosáhla nejvyššího počtu. Např. **denně** žáci nejvíce komunikují na sociálních sítích, jednou týdně žáci nejčastěji chodí do přírody nebo nakupují a aktivita, kterou žáci nejčastěji „nedělají vůbec“ je hraní deskových her.

Naopak v řádcích jsme označili **zelenou barvou** položky, které označilo nejvíce žáků, z celkového počtu 104. Zde si můžeme uvést příklad: nejvíce žáků se schází s kamarády denně, nejvíce žáků označilo možnost, že nečte „vůbec“, anebo nejvíce žáků z DM uvedlo, že spí „denně“.

Tabulka č. 5: Aktivity v DM

Aktivity/doba	Denně	Vícekrát týdně, ale ne denně	Jednou týdně	Vícekrát měsíčně ale ne každý týden	Jednou měsíčně a méně	Vůbec
Sleduji filmy a seriály	33	32	11	12	7	11
Poslouchám hudbu	75	19	7	2	1	0
Čtu si	10	11	9	14	20	40
Komunikuji na soc. sítích	92/92	7	1	2	2	0
Hraji PC hry	10	12	8	11	13	51
Hraji deskové hry s přáteli	0	1	0	10	25	69
Brouzdám po internetu	67	22	6	7	4	0
Spím (odpoledne)	33	26	18	10	3	14
Sportuji	6	18	19	14	9	38
Scházím se s kamarády	46	20	5	11	10	14
Navštěvuji kroužky/akce	2	2	10	16	28	48
Chodím ven do přírody	20	28	21	14	10	14
Chodím na nákupy	26	35	21	13	10	3
Připravuji si své jídlo	12	17	10	15	17	33
Nic, nudím se	26	28	18	8	13	13

Výzkumná otázka č. 9: „*Jak odlišný je způsob trávení volného času žáků, když jsou doma a když jsou v DM?*“

U poslední položky dotazníku jsme položili žákům stejnou otázku jako v položce č. 25 s tím rozdílem, že nás zajímaly aktivity, kterým se žáci věnují, když jsou doma. Patnáct položek bylo stejných, tj. srovnatelných (Tabulka č. 6), čtyři byly rozdílné a budou vyhodnoceny zvlášť (Tabulka č. 7).

Tabulka č. 6: Srovnání aktivit v DM a doma

Aktivity/doba	Denně	Vícekrát týdně, ale ne denně	Jednou týdně	Vícekrát měsíčně, ale ne každý týden	Jednou měsíčně a méně	Vůbec
	DM/doma	DM/doma	DM/doma	DM/doma	DM/doma	DM/doma
Sleduji filmy a seriály	33/37	32/33	11/16	12/11	7/5	11/9
Poslouchám hudbu	75/85	19/8	7/6	2/4	1/5	0/2
Čtu si	10/13	11/14	9/10	14/18	20/15	40/41
Komunikuji na soc. sítích	92/86	7/13	1/3	2/2	2/3	0/0
Hraji PC hry	10/8	12/16	8/9	11/8	13/13	51/58
Brouzdám po internetu	67/51	22/25	6/13	7/6	4/9	0/5
Spím (odpoledne)	33/15	26/14	18/17	10/13	3/24	14/27
Sportuji	6/17	18/31	19/12	14/12	9/13	38/27
Scházím se s kamarády	46/41	20/38	5/12	11/9	10/4	14/6
Chodím na nákupy	26/15	35/13	21/22	13/26	10/23	3/11
Nic, nudím se	26/11	28/13	18/14	8/7	13/21	13/44

Jak je z tabulky vidět, ve většině položek jsou výsledky velmi podobné, popř. jsou rozdíly zanedbatelné. V barevně označených rádcích si můžeme všimnout významnějších rozdílů. Žáci mnohem více sportují, když jsou doma, než když jsou v DM, přesto 26 % žáků ne-

sportuje vůbec ani doma, ani v DM (36 %). Na druhou stranu nám čísla ukazují, že dvakrát více žáků holduje nákupům když jsou v DM, než když jsou doma. Pod pojmem „nákupy“ si ale musíme představit procházku do místního obchodu nebo supermarketu, kam si žáci chodí kupovat spíše menší zásoby jídla, popř. běžné věci. Doma nemají žáci potřebu kupovat jídlo, protože mají veškerý komfort u rodičů. Co se týče odpoledního spánku, je zřejmé, že denně nebo víckrát týdně spí v DM dvakrát více žáků než doma, na druhou stranu ale dvakrát více žáků uvedlo, že nespí vůbec spíše v DM, než doma. Často slyšíme, že se žáci v DM nudí, protože zde nemají co dělat. Přesto 23 % žáků tvrdí, že se nudí i doma a to dokonce denně, či několikrát týdně. Svědčí to o tom, že se značná část dnešní mládež nedokáže vhodně zabavit a najít si smysluplné činnosti. Pouhých 42 % žáků se doma nenudí vůbec.

Několik „aktivit“ v závěrečné položce dotazníku se týkalo výhradně domova. Zajímalo nás, zda žáci tráví čas s rodinou, zda pomáhají rodičům, chodí na večírky a diskotéky, anebo mají brigádu.

Tabulka č. 7: Aktivity doma

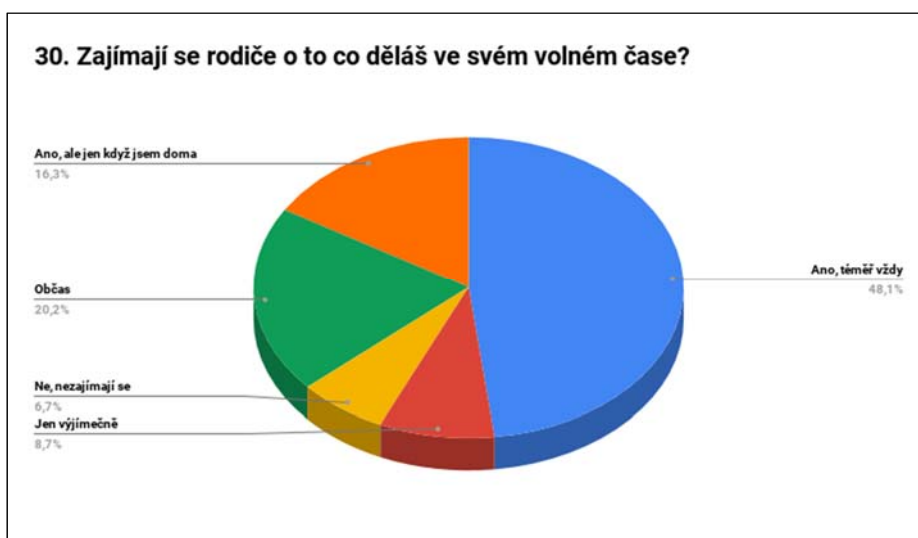
Aktivity/doba	Denně	Vícekrát týdně, ale ne denně	Jednou týdně	Vícekrát měsíčně ale ne každý týden	Jednou měsíčně a méně	Vůbec
Trávím čas s rodinou	50	33	7	10	5	7
Chodím na večírky/akce	5	12	25	18	21	23
Uklízím a pomáhám doma rodičům	43	35	16	10	4	2
Chodím na brigádu	14	20	11	11	12	41

Byli jsme mile překvapeni, že žáci v tomto věku **stále rádi tráví čas s rodinou** (80 % denně nebo vícekrát týdně), a **žáci také pravidelně pomáhají doma rodičům** s úklidem a jinými pracemi (41 % denně, 34 % vícekrát týdně a 15 % alespoň jednou týdně). Večírky, diskotéky a různé akce jsou sice na seznamu adolescentů, ale není to moc často. Ani **brigáda ještě není u žáků v tomto věku ve velké oblibě**. Důvodem by mohlo být to, že vět-

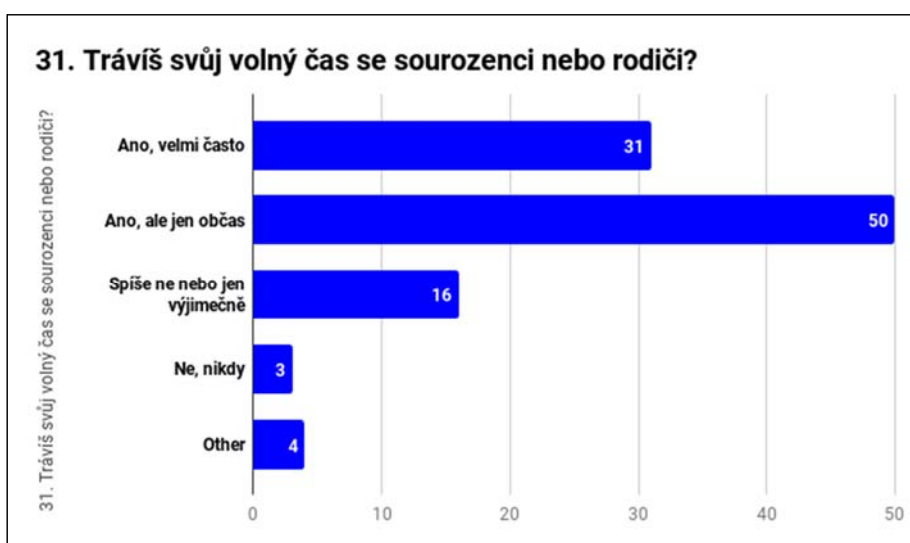
šina respondentů je ve věku 15 – 17 let, a také proto, že jsou žáci v týdnu v DM a o víkend preferují jiné, zajímavější aktivity.

Rodině byly v dotazníku věnovány ještě další dvě položky, a to č. 30 a 31. Dotazovali jsme se žáků, zda se rodiče zajímají o to, co dělají ve volném čase a zda tráví čas s rodinou (rodiči a sourozenci). 48 % žáků uvádí, že se jejich rodiče téměř vždy zajímají o to, jak volný čas tráví, 20 % se zajímá jen občas a 16 % bohužel jen v době, kdy jsou žáci doma a ne v DM. 30 % žáků velmi často tráví s rodinou a sourozenci čas, 48 % jen občas, 15 % uvádí, že jen výjimečně. Tyto informace nám potvrzují i data v tabulce č. 7, kdy 80 % žáků uvedlo, že tráví s rodinou čas denně nebo několikrát týdně.

Graf č. 16: Rodiče, rodina a volný čas

Graf č. 17: Rodiče, rodina volný čas

5.2 Srovnání výsledků z časového snímku dne žáka v DM

Následující tabulka znázorňuje, kolik času tráví žáci v DM v průměru jednotlivými aktivitami v rámci jednoho dne, tj. během 24 hodin. Výsledky jsou znázorněny v hodinách. Zjištěné údaje bychom rádi porovnali mezi žáky studijního oboru a žáky učebního oboru. Pro sběr dat bylo využito formuláře „Časový snímek dne“ (Příloha 4), jehož autorem byla Jurčáková, 2008) a ve kterém měli žáci předepsané běžné činnosti dne. Testovaný vzorek respondentů tvořili náhodně vybraní žáci 1. – 3. ročníků ubytovaných v DM, v celkovém počtu 15 žáků učebního oboru a 15 žáků studijního oboru.

Tabulka č. 8: Srovnání časového snímku dne

Položky z časového snímku	Studijní obor	Učební obor
Spánek	6,95	7,09
Vyučování a odborný výcvik	6,73	6,54
Příprava na vyučování	1,14	0,37
Stravování	0,59	0,68
Úklid pokojů	0,50	0,50
Péče o zevnějšek, hygiena	0,86	0,80
Sportování, aktivní činnost	0,50	0,14
Zájmová činnost na DM	0,28	0
Sledování TV, filmů	1,59	1,86
Hraní PC her	0	0
Povídání si s přáteli	1,14	1,27
Vycházky, pobyt venku	1,05	0,77
Poslech hudby	0,5	0,5
Četba knih	0,18	0,14
Čas strávený na sociálních sítích	1,00	1,73
Nuda, nicnedělání	0,32	0,81
Odpolední spaní	0,59	0,81
Jiné	0	0

Z tabulky je patrné, že rozdíly mezi studijním a učebním oborem **jsou**, a budou pravděpodobně způsobeny rozdílnou náročností studia a jinou mentalitou žáků. Žáci studijního oboru stráví o něco více času ve vyučování, ale především věnují třikrát více času přípravě na vyučování a samostudiu. Žáci z obou oborů věnují téměř stejné množství času stravování, úklidu pokojů a péči o svůj zevnějšek. Žáci studijních oborů se výrazně více věnují sportu, byť velmi málo, alespoň občas se věnují zájmové činnosti, nabízené v DM. Naopak, žáci učebních oborů tráví více času sledováním filmů a povídání si s přáteli. Stejnou časovou

dotaci vidíme pouze u dvou položek a tou je poslech hudby a čtení. Zde pro nás není překvapením, že žáci téměř nečtou, ale očekávali bychom, že studijní obory na tom budou výrazně lépe, vzhledem k přípravě na maturitní zkoušku. Poslední tři položky jsou výrazně vyšší u učebních oborů, žáci tráví více času na sociálních sítích, více spí v odpoledních hodinách, a také se výrazně více nudí.

6 SHRNUÍ VÝZKUMU A DISKUZE

V první podkapitole nejprve shrneme výsledky, ke kterým jsme dospěli v našem současném výzkumu a částečně se je pokusíme porovnat s výsledky, ke kterým došli autoři jiných prací na podobná témata (Kašparová, 2012 a Heřmanský, 2011). Ve druhé podkapitole se budeme věnovat vyhodnocení dat, získaných dotazníkovým šetřením ve stejném DM před deseti lety a dnes.

6.1 Shrnutí výzkumu

Nejdříve jsme se zaměřili na spokojenost žáků v DM. Svým výzkumem jsme dospěli k závěru, že jsou žáci v Domově mládeže ve Vizovicích spokojeni, vnímají prostředí jako bezpečné a přátelské a vycházejí dobře se svými vychovatelkami. Oceňují na nich především jejich přátelské chování, zájem, ochotu a snahu o naplnění jejich volného času. Na otázku, zda žáci jezdí do DM rádi, ale odpovědělo přibližně stejné procento žáků (kolem 40 %), kladně i záporně. Zbýlých 20 % uvedlo, že je jim to jedno, že to neřeší. Dle zkušeností a získaných informací se ale domníváme, že záporný postoj žáků není způsoben nevhodným prostředím DM, ale jsou zde zcela jiné faktory, které způsobují u žáků negativní pocity. Může to být odloučení od domova a kamarádů, pocit nudy, nezájem o trávení času s novými lidmi, nové prostředí, jiný stravovací režim apod.

Přestože většina žáků (70 %) uvádí, že se jim nabídka kroužků nabízených DM jeví jako dostatečná, účast v nich této spokojenosti vůbec neodpovídá. Zde jsme došli k velmi znepokojujícím výsledkům a to, že se pouze 20 % žáků účastní nabízených aktivit. Tuto skutečnost potvrzují vychovatelky DM (rozhovory – Příloha 2), které dodávají, že v poslední době je někdy velmi těžké žáky namotivovat k nějaké smysluplné aktivitě. Pro srovnání, Heřmanský (2011) uvádí, že účast v kroužcích dosahuje na jejich DM téměř 70 %. Dle mého názoru, tento výsledek odpovídá pestrosti jejich nabídky kroužků a také složení respondentů (53 % chlapci, 47 % dívky). Na druhou stranu je ale překvapující, že jen 33 % jejich žáků je s nabídkou spokojeno. Kašparová (2012) se dostala s mírou spokojenosti v této oblasti na číslo 65 %, což je podobné jako u nás, nicméně je účast v kroužcích taktéž poměrně nízká (20 %).

Na dotaz, který kroužek či aktivita našim žákům v DM chybí, se téměř nikdo rozumně nevyjádřil (pouze zmínka o hudebním kroužku), zatímco paní Kašparová (2012) uvádí

značný zájem o jazykový, filmový a ZOO kroužek. Většina žáků (64 %) by taktéž neměla zájem o aktivity s finančním příspěvkem, ale musíme stále brát v úvahu, že 40 % žáků uvedlo „ano/spíše ano“, ale dodávají, že by záleželo na tom, co by se nabízelo. Tento výsledek stojí za zvážení, jelikož adolescenti mění své názory a mohou být ovlivňováni druhými kamarády, daným momentem či situací apod. Zajímavá a účinná propagace a motivace k účasti může dělat divy. Paní Kašparová dospěla k výsledku 60 % zájemců o kroužky a aktivity s finančním příspěvkem.

Absolutně **nejčastější** denní volnočasovou **aktivitou** je komunikace na sociálních sítích (89 %), dále poslouchání hudby (72 %), brouzdání po internetu (64 %) a trávení času s kamarády (44 %). Právě poslední zmíněná aktivita, setkávání se s kamarády, je respondenty uváděna souběžně i jako **nejoblíbenější**. Ke stejnému výsledku dospěla i Kašparová (2012) a Heřmanský (2011).

„Vrstevnické skupiny mohou podněcovat intenzivní zážitky, trvalé vzpomínky a hlubší osobní vztahy. Zůstávají trvalou součástí života mladých lidí a zachovávají si značný výchovný potenciál.“ (Hofbauer, 2004, s. 99)

Pokud se vrátíme ke slovu „nejčastější“ volnočasová aktivita, musíme bohužel konstatovat, že je dnešní mládež opravdu „pohlčena“ internetem a sociálními sítěmi, z čehož vyplývá, že tráví nadměrné množství času tímto způsobem. Náš výzkum dospěl k číslu 83 % žáků, kteří tráví na sociálních sítích každou volnou chvíli nebo více než 3 hodiny denně. Kašparová a Heřmanský již před 7-8 lety, kdy průzkum prováděli, uvádějí taktéž poměrně vysoká čísla. Heřmanský 48 % a Kašparová dokonce 85 % aktivních uživatelů PC a internetu.

Kučerová (2019) píše ve svém článku na iDNES, že odborníci, kteří se v roce 2018 zabývali průzkumem na toto téma tvrdí, že děti, které jsou na soc. sítích denně, ale **v rozumné míře** (mají svůj on line život pod kontrolou), mají lepší vztahy s vrstevníky, jsou spokojenější a úspěšnější. Nicméně také podotýkají, že problémovou skupinou jsou ty děti, **kteří jsou na soc. sítích nepřetržitě**, dávají jim přednost před ostatními aktivitami včetně školy i domácích prací, a ti **jsou ohroženi depresemi a šikanou**.

Šetřením jsme dále odhalili, že čas strávený sledováním televize a filmů vzrůstá. Domníváme se, že stále více žáků využívá možnosti stahování filmů a seriálů z internetu, čímž se přístup k tomuto druhu zábavy velmi zjednodušil. Raději než za sportem jdou do

svých pokojů, sedají k obrazovkám a tráví čas tímto pasivním způsobem. Kašparová (2012) zmiňuje 43 % aktivních nadšenců TV a filmů, stejně jako Heřmanský (2011). V našem DM jsme dospěli až k číslu 62 % žáků, kteří denně nebo několikrát týdně sedají k obrazovkám.

Co se sportu týče, Kašparová (2012) dospěla k mnohem pozitivnějším výsledkům, než my. Ve Vizovicích pravidelně sportuje pouze 23 % žáků, kdežto Kašparová uvádí více než polovinu žáků (57 %), kteří jsou v DM aktivní ve sportu, Heřmanský (2011) taktéž nebyl spokojen se svým zjištěním, jelikož se nedostal k vyššímu počtu než 24 %, stejně jako my, přestože je v jejich DM ubytováno 56 % chlapců.

6.2 Srovnání výzkumu v DM Vizovice dnes a před deseti lety

Jedním z dílčích cílů této diplomové práce bylo porovnat některé konkrétní výsledky našeho výzkumu s výsledky, ke kterým dospěla paní Jurčáková (2008) před deseti lety. Původní dotazník byl nyní značně přepracován a prohlouben, takže jsme se zaměřili jen na položky, které byly porovnatelné.

Tabulka č. 9: Srovnání výsledků dnes a před 10 lety

Položky z dotazníků	Dnes	Rozdíl	Před 10 lety
Spokojenost na DM	87 %	<	94 %
Dostatečná nabídka kroužků	73 %	<	87 %
Dostatečná nabídka kulturních a společenských akcí	80 %	<	96 %
Dostatek volného času	90 %	=	88 %
Spokojenost se způsobem trávení volného času	66 %	<	78 %
Zájem o kroužky	20 %	<	92 %
Sledování TV (1 – 3 hod denně)	77 %	>	61 %

Jak lze z přehledné tabulky vyčíst, před deseti lety byli žáci v DM mírně spokojenější, než jsou dnes. Nabídku kroužku vnímali také jako více dostatečnou, stejně jako nabídku dalších kulturních a společenských akcí. Zde se dostáváme k číslu 87–96 % spokojených žáků. Tento výsledek se dal částečně očekávat, jelikož před deseti lety měli žáci mnohem pestřejší a zajímavější nabídku kroužků a aktivit než dnes. Tato skutečnost může být také důvodem toho, že se v dnešní době kroužků účastní **pouze 20 %** žáků, zatímco před deseti

lety to bylo **92 %!**. Tento výsledek mne opravdu velmi překvapil, ne-li šokoval. Míra pocitu, že žáci mají dostatek volného času se nám, jakožto jediná položka, sešla se stejným výsledkem, nicméně i dříve byli žáci spokojenější se způsobem, jak svůj vlastní volný čas tráví. Můžeme si také všimnout, že v dnešní době žáci tráví v DM více času sledováním televize a filmů než tomu bylo dříve. Je to zajisté způsobeno tím, že je přístup k filmům mnohem jednodušší a že si žáci mohou filmy pouštět na svých PC, tabletech nebo dokonce mobilech.

Nemůžeme říci, že byli žáci dříve jiní, ale z výzkumu jasně vyplývá, že měli mnohem větší zájem o aktivity, které jim DM nabízel a nespokojili se se sezením na pokojích, nudou a pasivitou. Před deseti lety již žáci měli moderní mobily, PC hry, existovaly i některé sociální sítě, ale nebylo jich tolik, jako dnes. Rok od roku jsou žáci čím dál více pohlcováni do světa internetu a sociálních sítí, a odráží se to v mnoha sférách jejich života, včetně toho „volnočasového“. I vychovatelky DM uvádějí, že se neustále snaží žáky motivovat k různým aktivitám, vymýšlet jim činnosti, akce, zábavu, přesto však dávají většinou přednost pasivní činnosti. (rozhovor s vychovatelkami – Příloha 2)

Pro pestřejší vyhodnocení jsme ještě využili data, která nám porovnají činnosti, kterým se žáci věnují doma. Opět budeme srovnávat výsledky současného šetření a toho z roku 2008/2009.

Tabulka č. 10: Srovnání výsledků dnes a před 10 lety

Dnes	Aktivity	Před 10 lety
75 %	Jsem s přáteli	71 %
89 %	Poslouchám hudbu	74 %
95 %	Jsem na PC/Sociálních sítích	66 %
75 %	Pomáhám rodičům	69 %
67 %	Sleduji TV a filmy	78 %
16 %	Navštěvuji akce/večírky/diskotéky	53 %
26 %	Čtu si	25 %
46 %	Sportuji	31 %
23 %	Nudím se	10 %

Poměrně vyrovnaná je položka, která ukazuje, že jednou z nejoblíbenějších činností je a bylo setkávání se s přáteli. Hudbu dnes poslouchá větší počet žáků, než tomu bylo dříve, zatímco televizi a filmy v minulosti doma sledovalo více žáků než dnes. Absolutním současným fenoménem jsou sociální sítě a PC, kde se dostáváme na hodnotu 95 %, přesto již

před deseti lety bylo 66 % aktivních uživatelů dosti znepokojující. Příjemným překvapením je zjištění, že dnes žáci nejenom více sportují, ale také o malinko více pomáhají doma rodičům. Bohužel, čtenářů je stále žalostně málo, ale situace je téměř totožná s minulostí. Nejvyššího rozdílu jsme dosáhli v návštěvách diskoték, akcí a večírků. Dříve tyto aktivity pravidelně vyhledávalo 53 % žáků, zatímco dnes jen 16 %. Možná i proto dochází k tomu, že se žáci více nudí dnes než v minulosti.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jak tráví svůj volný čas žáci Domova mládeže při Střední škole oděvní a služeb Vizovice. Jak jsou v Domově mládeže spokojeni, jak se zde cítí, jaký mají názor na vychovatelky, jakých volnočasových aktivit v DM využívají a jaké možnosti trávení volného času jim Domov mládeže vlastně nabízí. Dále jsem se v několika výzkumných otázkách zaměřila na volnočasové aktivity v prostředí domova a na fenomén dnešní doby, internet a sociální sítě.

Hlavních i výzkumných cílů práce bylo dosaženo a díky dotazníkovému šetření a jeho následném vyhodnocení se mi podařilo odpovědět na všechny výzkumné otázky.

Z výsledků šetření je zřejmé, že žáci jsou v DM spokojeni, cítí se zde dobře a většina z nich také kladně hodnotí práci vychovatelek. Mé výsledky ukázaly, že žáci mají na prostý dostatek volného času, ale neumí s ním dobře hospodařit. I přes všechnu snahu vychovatelek nabídnout žákům dostatek prostoru a možností, jak svůj volný čas v Domově mládeže smysluplně využít a naplnit, setkávají se bohužel s nezájmem. Žáci mají jen minimální zájem o nabízené kroužky, a pokud se někde zapojují, jsou to většinou jen jednorázové akce, které jim přinášejí výhody nebo jsou prostě „atraktivní“. Mám na mysli například zájezdy, bowling, kino, předvánoční akce apod. Ani sportu se nevěnuje mnoho žáků, většinou jsou to jen ti, co jsou ke sportu vedeni již od dětství. Přestože mají žáci v DM slušnou nabídku prostor ke sportu, není jejich pohybová aktivita nijak výrazná.

Předpoklad, že žáci tráví přemíru času na sociálních sítích, se mi nejen potvrdil, ale dokonce dalece předčil má negativní očekávání. Dalším nepříjemným zjištěním je také fakt, že žáci jsou zavřeni na pokojích a tráví příliš mnoho času sledováním filmů. Pohodlnost a pocit nudy je tak ovládá, že se mnoho z nich utápí v domněnce, že „tady se přece nedá nic dělat“.

Pravdou je, že Vizovice jsou malé město, nabídka činností vhodných pro adolescenty není až tak pestrá a zajímavá jako by tomu mohlo být ve větším městě, přesto si nemyslím, že by žáci měli být takto pasivní.

Důvodem nezájmu o kroužky a některé aktivity shledávám také v malé atraktivitě kroužků a doporučila bych do budoucna jejich změnu, lepší propagaci a motivaci. Nevylu-

čovala bych možnost zaplacení externího pracovníka, který by vnesl do života žáků novou energii a nadšení pro nové věci a aktivní způsob života.

Díky tomu, že jsem měla možnost nahlédnout na výzkum, který byl v našem Domově mládeže proveden před deseti lety, měla jsem skvělou příležitost výsledky obou výzkumů v určitých položkách porovnat. Bohužel má zjištění nejsou pozitivní, ale spíše negativní. Dříve byli žáci nejenom aktivnější, ale také spokojenější.

Nemohu říci, že by dnešní žáci byli jiní nebo dokonce „horší“. Na to se můžeme totiž dívat z různých hledisek (chování, výsledky ve škole, vztahy mezi sebou apod.), ale co mohu s jistotou říci, že jsou mnohem většími individualisty, jsou pohodlní, znudění, nemají snahu se zabavit, rozptýlit, udělat něco sami pro sebe nebo dokonce pro druhé bez očekávání zisku. Dnes jsou žáci vtaženi do virtuálního světa a ten je negativně ovlivňuje. Snad si brzy uvědomí, že život nelze přehrávat na mobilu, že je tolik krásných a zajímavých věcí kolem nich a že je škoda si je nechat proklouznout mezi prsty.

Zde se naskytuje pedagogům možnost naplnění jejich poslání - být žákům dobrým průvodcem a svým působením jim pomoci najít smysluplné využití jejich volného času.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HÁJEK, B. aj. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-128-1.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HEŘMANSKÝ, Libor. *Volný čas a volnočasové aktivity žáků a studentů v domově mládeže*. Praha, 2011. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE. Pedagogická fakulta.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

JURČÁKOVÁ, P. *Způsob trávení volného času života žáků v Domově mládeže ve Vizovicích*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati Fakulta humanitních studií, 2008. 51 s. Dostupné z: <https://digilib.k.utb.cz/handle/10563/5677>.

KAŠPAROVÁ, Jana. *Volnočasové aktivity v domově mládeže*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA PALCKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8747-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*: Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-252-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. Vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0428-2.

VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901-7379-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

What is Leisure Time | IGI Global. *IGI Global: International Publisher of Information Science and Technology Research* [online]. Copyright © 1988 [cit. 07.05.2019]. Dostupné z: <https://www.igi-global.com/dictionary/leisure-time/43842>

EBEN, Marek. *Marek Eben citáty*. [online]. Citáty slavných osobností. [cit. 07.05.2019]. Dostupné z: <https://citaty.net/autori/marek-eben/>

MAJER, Jiří. *Děti, které čas tráví aktivně, se cítí šťastnější, ukázal výzkum NIDM*. [online]. [Praha]: ADAM.cz, 2011. [cit. 10.05.2019]. Dostupné z: <http://www.adam.cz/clanek-2011060059-deti-ktere-volny-cas-travi-aktivne-se-citi-stastnejsi-ukazal-vyzkum-nidm.html>

KUČEROVA, Tereza. *Sociální síť dětem neškodí, ale nesmí na nich být neustále, ukázal průzkum*. [online]. iDNES.cz, Zprávy, 2019. [cit. 9.06.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/socialni-site-deti-uspech-vyzkum.A190524_115429_domaci_kuce

Asociace středoškolských klubů ČR, stanovy, dostupné z: <http://askcr.cz/dokumenty/>

Vnitřní řád DM Vizovice, dostupný na: <http://www.souviz.cz/domov-mladeze>

On line formuláře. Google. Dostupné z https://www.google.com/intl/cs_CZ/forms/about/

Legislativa:

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování.

Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních

Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DM Domov mládeže

ŠVP Školský vzdělávací program

DDM Dům dětí a mládeže

NIDM Národní institut dětí a mládeže

ASK Asociace středoškolských klubů České republiky, o. s

SEZNAM GRAFŮ

Grafy 1 - 2: Spokojenost žáků v DM

Grafy 3 - 7: Volnočasové aktivity a příležitostné akce

Graf 8: Nadstandardní aktivity

Graf 9: Vztah žáků k vychovatelkám

Grafy 10 - 11 Volný čas – množství a spokojenost

Grafy 12 - 13 Televize, filmy internet a sociální sítě

Graf 14 Příprava na vyučování

Graf 15 Internet a vzdělávání

Grafy 16 - 17 Rodiče, rodina a volný čas

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Spokojenost žáků v DM

Tabulka č. 2: Kolik času denně trávíš sledováním televize, filmů, seriálů apod.?

Tabulka č. 3: Kolik času DENNĚ trávíš na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli?

Tabulka č. 4: Kolik času DENNĚ trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí?

Tabulka č. 5: Aktivity v DM

Tabulka č. 6: Srovnání aktivit v DM a doma

Tabulka č. 7: Aktivity doma

Tabulka č. 8: Srovnání časového snímku dne

Tabulka č. 9: Srovnání výsledků dnes a před 10 lety

Tabulka č. 10: Srovnání výsledků dnes a před 10 lety

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Citát Marka Ebena

Příloha 2: Rozhovory s vychovatelkami

Příloha 3: Dotazník: „Způsob trávení volného času žáků ubytovaných v domově mládeže“

Příloha 4: Dotazník: „Časový snímek dne“

PŘÍLOHA 1: CITÁT MARKA EBENA

„Možná, že puberta je jeden z nástrojů, jak příroda pečuje o lidský rod, aby nevyhynul. Protože člověk by asi nikdy dobrovolně neopustil to bezpečí vlastní rodiny, kde je o něj postaráno milujícími rodiči a rodiče by asi těžko přenesli přes srdce, že to rozkošné a bezproblémové dítě najednou odchází. Ale pak přijde spásná puberta a z toho rozkošného dítěte se stane nesnesitelný jedinec, který opovrhne svými rodiči, jejich hudbou, jejich oblečením, jejich životním stylem, takže nakonec jednou, když praští dveřmi a odejde, rodiče to jakž takž přežijí. Co je zajímavé, že hned venku na toho nesnesitelného jedince čeká jiný nesnesitelný jedinec, ovšem opačného pohlaví, který také před chvílí někde praštil dveřmi a ti dva nesnesitelní pocítí k sobě tak neuvěřitelnou náklonnost, že spojí své životy a stanou se z nich ti báječní milující rodiče, od kterých bych žádné dítě neodešlo, nebýt puberty. Je to podle mě velmi rozumné, a co příroda dělá, dobře dělá.“ – Marek Eben

(<https://citaty.net/autori/marek-eben/>)

Příloha 2: Rozhovory s vychovatelkami

Vychovatelka 1: „Se svými skupinami se společně scházíme jednou za týden, někdy i častěji, podle potřeby. Téměř každé odpoledne se s děvčaty vídám i na pokojích. Tato práce mne i po letech baví také proto, že není stereotypní, každý den i rok je jiný. Vycházet s žáky nemám problém, musí vědět, že mi na nich záleží, že mi mohou důvěřovat a že mám o ně zájem. Problémy se jim snažím vysvětlit, přistupuji ke všem stejně. Zpětně se mi to pak vrací, děvčata za mnou sama přicházejí řešit své problémy nebo si jen tak popovídat. Celkově si myslím, že dnešní generace velmi pohybově i aktivně zpodobněla díky internetu, počítačům, sociálním sítím, kterým věnují spoustu času.“

„V DM vedu výtvarný kroužek, který probíhá téměř pravidelně - jednou týdně. Průměrně se kroužku účastní šest žáků, v prvním pololetí byla účast lepší. Více žáků se do činnosti zapojí, když děláme něco zajímavějšího nebo nového. Děvčata např. vyráběla náramky přátelství technikou Mackramé s korálky, a tehdy se zúčastnilo rekordních 38 žáků. Větší zájem byl také o aranžování (listové růže, dekorace z dýňových semínek, vázaný adventní věnec na stůl, provázkový vánoční stromeček). V kroužku děláme i práce s pedigem (proutí, vyráběné z palem, vhodné k vyrábění košíků, ozdob a jiných bytových dekorací), drátování, šperky z korálků apod. Jedno odpoledne za pololetí žáci věnují výrobě dáreků pro dobročinný Vizovický obchůdek *Dotek*, anebo práci do výtvarné soutěže.“

Vychovatelka 2: „V mé skupině jsou žáci z oborů fotograf, kosmetička a kadeřník. S žáky se mi pracuje dobře, chce to individuální přístup. Děvčata mne také asi již dobře znají a ví, že jsem dost zásadová, tak ví, co si mohou a nemohou dovolit. Žáci musí vědět, že mi na nich záleží, že mi mohou věřit a taky, že mám na ně čas. Často za mnou chodí se svými radostmi i starostmi. Práce s mládeží mne velmi baví a nejedná se o žádný stereotyp. Každý den je jiný. Dříve jsem v této škole pracovala jako účetní, tak mohu říci, že teď se cítím mnohem užitečnější. Nevím přesně, jak charakterizovat své krédo, ale vím, že když dětem věnuji svůj čas, snažím se jim naslouchat a nejen vyžadovat dodržování řádu DM, tak s děvčaty dobře vycházím. Za těch pár let, co s mládeží pracuji, se mi nezdá, že by se chování mládeže nějak zhoršilo. Jen více času tráví ve virtuálním světě a ten je negativně ovlivňuje. Je nutné jim nabídnout něco, co je zaujme více než mobil, a to je někdy velmi těžké. „

„V DM vedu kroužek literární a s tím spojené půjčování knih. V kroužku se s žáky zaměřuji převážně na seznámení s literaturou a se vším, co k tomu patří. Navštěvujeme společně knihovnu ve Vizovicích a ve Zlíně, pořádám hodiny literárního čtení. Někdy sledujeme filmové zpracování knih, ale nejvíce v kroužku o jednotlivých knihách diskutujeme, vedeme debaty o knize a také o autorovi knihy. Snažím se vždy si připravit o knize i autorovi něco zajímavého, abych děti zaujala. Velký zájem mají žáci o povinnou četbu, kterou si v DM mohou také zapůjčit k osobnímu čtení. Kroužek pracuje každý týden. Navštěvnost je různá, od sedmi do dvanácti žáků, někdy i více, podle tématu, které řešíme.“

Vychovatelka 3: „V současné době mám na starosti 3 skupiny žáků z 1. až 3. ročníků. Scházíme se na pravidelných výchovných schůzkách 1x týdně, kde řešíme organizační a školní záležitosti, žáci jsou informováni o různých plánovaných akcích. S žáky se podle potřeby scházím také individuálně k řešení záležitostí, které není vhodné probírat před celou skupinou. Pokud se týká nějakého mého „pocitu“ s žáky, tak musím říct, že jsou všichni úplně bezvadní, někdy náladoví, nekomunikativní, jindy zase neví, kdy přestat mluvit, přesně jak to je v jejich vývojovém období. Práce vychovatelky mě baví, baví mě pracovat s touto věkovou skupinou. Mám dobrý pocit z toho, když žáci přijdou jen tak sami od sebe si popovídat, zeptat se na radu. Mám radost, když chtějí jezdit na bowling, nejlépe každý měsíc, protože to bylo super, když jsem hrála s nimi. A názor na dnešní děti? Myslím, že nejsou o nic horší, než jsme byli třeba my, jen je to v přístupu k nim. Vše je o tom, v jakém sociálním prostředí vyrůstali, co jim předali rodiče, jak je funkční rodina, vztah matka-otec, jaká forma výchovy je v rodině uplatňována apod. Také v záplavě dnešních možností sociálních sítí, počítačů či chytrých telefonů nemají jednoduché se zorientovat, filtrovat informace, až mám kolikrát dojem, že se v tom musí ztrácet. Myslím si, že pro ně bude čím dál složitější navazovat kontakty s reálnými lidmi, komunikovat s nimi tzv. „face to face“. No a co se týká trávení volného času žáků v DM? Mobil-notebook-facebook, atd., a je čím dál těžší je namotivovat ke smysluplné činnosti.“

„V DM vedu kroužek vaření, jehož náplní je přesně to, co má v názvu, tedy vaření. Na školní rok mám vypracovaný plán práce kroužku, který se snažím přizpůsobit ročnímu období, sezónnosti potravin, různým svátkům (Vánoce, Velikonoce). Tento plán je takový „ideál“, jak by kroužek měl vypadat, nicméně vaříme hlavně podle chutí, a to zejména

z důvodu motivace žáků k návštěvě kroužku, neboť tito si musí zakoupené suroviny po každé zaplatit, čímž jejich nadšení velmi rychle upadá. V rámci kroužku pořádáme každý rok soutěž o nejlepší palačinku, a také besedy o zdravé výživě, kde návštěvnost rapidně stoupá (vše je totiž zdarma). Nejvyšší návštěvnost je hlavně v prvním pololetí, kdy mají žáci do všeho „větší chuť, tedy i do jídla.“

Vychovatelka 4: „Do péče mi byli v DM svěřeni kluci a jedna třída děvčat, protože kluků je v DM v současné době málo. U kluků je to spíše individuální práce než skupinová, protože jsou téměř každý z jiné třídy a z jiného oboru. Snažím se o to, aby ke mně měli žáci důvěru, aby poznali, že mi na nich záleží, že jsem tu pro ně a pokud budou potřebovat, že se na mě mohou se svými problémy obrátit. Snažím se jim vytvořit zázemí a poskytnout podporu ve studiu i v trávení volného času. S chlapci je práce jednodušší v tom, že se nepomlouvají, jsou přímí, řeknou na rovinu, co chtějí a co naopak nechtějí. S děvčaty je to trochu náročnější, protože tolik upřímné nejsou. Moji žáci mi kdysi řekli, že si mě váží za to, že mám pro ně hodně pochopení. Z toho jsem měla radost. A opravdu se o to snažím. Jsem v DM již hodně dlouho, pořád mě ta práce baví, každý den je jiný, pořád se něco děje. Nemám žádné krédo, internát beru jako by to tu bylo u mě doma, a podle toho se i choвам. Záleží mi na tom, aby tu bylo dětem příjemně, aby se tu cítily dobře a v bezpečí, a aby věděly, že když něco provedou, dostanou vynadáno, když se jim něco povede, budu se radovat z jejich úspěchu s nimi, a když budou potřebovat pomoc, poskytnu jim podporu. Prostě jako doma.“

„Dnešní mládež je úplně stejná, jako jsme byli my, jen je jiná doba. Sociální sítě a počítače za nás nebyly, ale kdyby byly, propadli bychom jim tenkrát stejně jako naši žáci dnes. Takže to, že nejraději tráví většina z nich volný čas na internetu je fakt, se kterým se musíme smířit a my jim můžeme pouze nabízet aktivity alternativní, a snažit se je přesvědčit a motivovat, ať to alespoň zkusí.“

Vychovatelka 5: „Práci vychovatelky dělám první rok, práce mě velmi baví, je kreativní a myslím si, že dokážu pochopit a snad i „vyřešit“ jejich problémy nebo poradit či vyslechnout je. Jsem pozitivní člověk a stejně tak přistupuji i k životu, s lidmi pracuji celý život, tak nemám problém v komunikaci. Kluci a holky se věnují především internetu, svému

mobilu, trošku jim uniká krása okolního světa a chybí jim pohyb - a to se snažím trošičku napravit.

Na DM vedu sportovní kroužek, děláme kruhový trénink, kalanetiku, florbal, vybíjenou, fotbal, posilování, badminton, různé tance jako např. salsa nebo bachata. Kroužek je jednou týdně, může být i vícekrát, podle zájmu. V kroužku se mi střídá tak 31 žáků, průměrně přijde tak šest. Na podzim a v zimě je účast vyšší. Pokud máme nějaký turnaj, tak se žáci rádi zapojují (např. badminton, florbal, vybíjená)

Jako vychovatelka si vedu skupinu děvčat, ale jen v lichém týdnu. Schůzky sice máme jen jednou týdně, ale děvčata za mnou chodí na osobní pohovory kdykoliv potřebují, nebo já chodím za nimi. Myslím, že jsem si u nich získala důvěru a že se máme vzájemně rády a respektujeme se. Moje skupina je ale velmi líná – děvčata by nejraději odpoledne prospala, ale pokud vymyslím akci, tak se jí účastní všechna, což je super.

Příloha 3 Dotazník

Způsob trávení volného času žáků ubytovaných na domově mládeže

Milí žáci,

dovoďte, abych vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé studijní práce a současně výzkumu zaměřeného na způsob trávení volného času žáků ubytovaných v domově mládeže. Výsledky tohoto šetření poslouží k tomu, abychom mohli zjistit případné rezervy, zlepšit nabídku, a tak vám i budoucím žákům vytvořit co nejlepší podmínky pro kulturní, společenské a sportovní využití na našem DM.

Prosím, nespěchej, zamysli se a odpovídej podle pravdy. Poslouží to nejen Tobě, ale i druhým. Dotazník je ANONYMNÍ, data se ukládají a vyhodnocují jako celek (za všechny žáky co dotazník vyplní). Po zpracování všech údajů budete s celkovými výsledky seznámeni.

Dotazník má (po úvodu) dvě hlavní části (sekce), první část (delší) je zaměřena na trávení volného času, když jsi na DM a druhá část (krátká) se zaměřuje na čas když jsi doma.

Předem vám všem děkuji za čas, trpělivost a snahu odpovědět pravdivě na všechny otázky.

Sylva Máčalová

***Povinné pole**

Když jsi na domově mládeže.

Následující otázky (1. - 26.) jsou zaměřeny na Tvůj pobyt na domově mládeže (dále jen DM).

NESPĚCHEJ PROSÍM a nad svými odpověďmi se o pravdu zamýšlej. U otevřených odpovědí se zkus stručně vyjádřit. Moc děkuji.

1. 1. Cítíš se na DM dobře a bezpečně? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

2. 2. Jezdíš na DM rád/a? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO, VŽDY
 VĚTŠINOU ANO
 NE, ALE MUSÍM
 NEVÍM, NEŘEŠÍM TO

3. 3. Co se ti na na pobytu v DM líbí? Jednotlivé položky označ známkou 1 - 5. (1 = nejlepší.....5 = nejhorší) *

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	1	2	3	4	5
Ubytování	☐	☐	☐	☐	☐
Strava	☐	☐	☐	☐	☐
Prostředí v okolí DM (Vizovice)	☐	☐	☐	☐	☐
Možnost být s kamarády	☐	☐	☐	☐	☐
Možnost být mimo domov	☐	☐	☐	☐	☐
DM je v areálu školy	☐	☐	☐	☐	☐
Péče vychovatelek	☐	☐	☐	☐	☐

4. 4. Je atmosféra v DM příjemná, jsou vychovatelky přátelské? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

5. 5. Co oceňuješ na vychovatelkách a jejich práci pro vás - žáky? (zkus se prosím zamyslet)

6. 6. Pokud ti na vychovatelkách něco vadí, co by jsi uvedl/a? Popřípadě co by jsi všem nebo některé z nich vzkázal/a?

7. 7. Funguje na DM dostatek zájmových kroužků? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

8. 8. Který pravidelný kroužek nebo pravidelné zájmové aktivity v DM navštěvuješ? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Sportovní kroužek
 Výtvarný kroužek
 Kroužek vaření
 Literární kroužek
 Kroužek ručních prací
 Návštěva divadla
 Pravidelně využívám tělocvičnu nebo posilovnu
 Žádný
 Jiné: _____

9. Pokud nejsi s nabídkou spokojen/a, o jaký jiný kroužek/činnost by jsi měl/a ty osobně zájem?

10. 10. Kterých příležitostných akcí pořádaných domovem mládeže se rád/a účastníš? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Bowling
- Plavání
- Návštěva kina
- Různé besedy
- Sportovní soutěže
- Jiné soutěže pořádané na DM
- Zájezdy
- Jiné: _____

11. 11. Myslíš si, že je nabídka příležitostných kulturních, sportovních a společenských akcí na DM dostatečná? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- NE

12. 12. Je v DM dostačující technické vybavení? (audio, video, TV, PC...) *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- NE

13. 13. Je členství v Asociaci středoškolských klubů pro Tebe přínosem? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- NE

14. 14. Je informovanost o připravovaných akcích v DM dobrá? (dostatečná) *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- NE

15. **15. Kdyby vedení DM zařídilo nadstandardní kurzy a aktivity (ve spolupráci s jiným subjekty), které by jsi musel/a částečně nebo plně hradit, zapojil/a by ses (pravidelně)? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

16. **16. Pokud ano, o jaký kurz bys měl/a zájem?**

17. **17. Máš v DM dostatek volného času? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

18. **18. Jsi spokojen/a s tím, jak/jakým způsobem trávíš svůj volný čas v DM? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE

19. **19. V případě záporné odpovědi, zkus uvést důvod, proč nejsi spokojen/a.**

20. **20. Kolik času TÝDNĚ věnuješ zájmové, kulturní a sportovní činnosti v DM? ***

Označte jen jednu elipsu.

- více než 3 hodiny
 2 - 3 hodiny
 max 1 - 2 hodiny
 nezapojuji se

21. **21. Kolik času DENNĚ trávíš sledováním televize, filmů, seriálů apod. (při pobytu v DM)? ***

Označte jen jednu elipsu.

- více než 3 hodiny
- 2 - 3 hodiny
- max 1 - 2 hodiny
- nedívám se vůbec

22. **22. Kolik času DENNĚ trávíš na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli? (při pobytu v DM). Odpověz prosím pravdivě. ***

Označte jen jednu elipsu.

- Jsem tam téměř pořád (každou volnou chvíli).
- 3 a více hodin
- 1 - 2 hodiny
- Na sociálních sítích jsem příležitostně.
- Na sociálních sítích zásadně nekomunikuji.

23. **23. Kolik času DENNĚ trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí? (při pobytu v DM) ***

Označte jen jednu elipsu.

- 3 a více hodin
- 1 - 2 hodiny
- Jen pokud musím splnit DÚ.
- K tomuto účelu internet nepoužívám.

24. **24. Kolik času DENNĚ trávíš přípravě na vyučování (při pobytu v DM) ***

Označte jen jednu elipsu.

- 3 a více hodin
- 1 - 2 hodiny
- Jen pokud musím splnit DÚ nebo máme před písemkou.
- Nepotřebuji se připravovat.

25. 25. U následujících volnočasových aktivit uveď, jak často se jim věnuješ při pobytu v DM. *
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	denně	vícekrát týdně, ale ne denně	jednou týdně	vícekrát měsíčně, ale ne každý týden	jednou měsíčně a méně	vůbec
Sleduji filmy a seriály	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poslouchám hudbu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Čtu si	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikuji na sociálních sítích	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hraji PC hry popř. hry na mobilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hraji deskové hry s přáteli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brouzdám po internetu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spím (v odpoledních hodinách)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportuji	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Scházím se s kamarády z DM a trávíme spolu čas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Navštěvuji nabízené kroužky a účastním se akcí na DM	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chodím ven na procházky do okolí (příroda)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chodím na nákupy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Připravuji si své jídlo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nic, nudím se.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. 26. Pokud by jsi chtěl/a upozornit na něco, co se Ti na DM opravdu nelíbí nebo co se zde děje špatného, učiň tak prosím na následujících řádkách.

Připomínám, že všechny odpovědi jsou anonymní a budu velmi ráda za Tvou upřímnost.

Jak trávíš volný čas když jsi doma?

Jsi úžasný/ úžasná, že jsi se prokousal až sem. Ještě chvíličku vydrž, už jen několik otázek zaměřených na trávení volného času když jsi doma (víkendy, svátky, popř. v době praxe atd.). Díky moc!! Cením si toho.

27. **27. Kolik času DENNĚ trávíš doma sledování televize, filmů, seriálů apod. ***

Označte jen jednu elipsu.

- více než 3 hodiny
- 2 - 3 hodiny
- max 1 - 2 hodiny
- nedívám se vůbec

28. **28. Kolik času DENNĚ trávíš doma na sociálních sítích za účelem komunikace s přáteli? Odpověz prosím pravdivě. ***

Označte jen jednu elipsu.

- Jsem tam téměř pořád (každou volnou chvíli)
- 3 a více hodin
- 1 - 2 hodiny
- Na sociálních sítích jsem příležitostně.
- Na sociálních sítích zásadně nekomunikuji

29. **29. Kolik času DENNĚ trávíš na internetu za účelem studia, vyhledávání zajímavých informací popř. rozvíjení svých znalostí? (když jsi doma) ***

Označte jen jednu elipsu.

- 3 a více hodin
- 1 - 2 hodiny
- Jen pokud musím splnit DŮ
- K tomuto účelu téměř žádný

30. **30. Zajímají se rodiče o to co děláš ve svém volném čase? ***

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, téměř vždy
- Ano, ale jen když jsem doma
- Občas
- Jen výjimečně
- Ne, nezajímají se

31. **31. Trávíš svůj volný čas se sourozenci nebo rodiči? ***

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, velmi často
- Ano, ale jen občas
- Spíše ne nebo jen výjimečně
- Ne, nikdy
- Jiné: _____

32. **32. Kdyby jsi měla k dispozici více peněz, myslíš, že bys svůj volný čas trávila lépe? ***

Označte jen jednu elipsu.

- ANO
 SPÍŠE ANO
 SPÍŠE NE
 NE , BYLO BY TO STEJNÉ

33. **33. U následujících volnočasových aktivit uveď, jak často se jim věnuješ KDYŽ JSI DOMA. ***

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	denně	vícekrát týdně ale ne denně	jednou týdně	vícekrát měsíčně ale ne každý týden	jednou měsíčně a méně	vůbec
Sleduji filmy a seriály, televizi atd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poslouchám hudbu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Čtu si	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikuji na sociálních sítích	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hraji PC hry popř. hry na mobilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trávím čas s rodinou	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brouzdám po internetu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spím (např. v odpoč. hodinách)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportuji	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Scházím se s kamarády a trávím s nimi čas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chodím na večírky, diskotéky, akce.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uklízím a pomáhám doma rodičům	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nakupuji (chodím po obchodech a tak)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chodím na brigádu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nic, nudím se	☐	☐	☐	☐	☐	☐

PŘÍLOHA P IV: FORMULÁŘ ČASOVÝ SNÍMEK ŽÁKA

1 □ = 30 minut. Znázorněte vybarvením odpovídajícího počtu obdélníčků, kolik času z vašeho celkového 24 hodinového intervalu v DM věnujete jednotlivým činnostem.

Spánek

□ □

vyučování, odborný výcvik

□ □

příprava do školy a praxe

□ □

stravování

□ □

úklid pokojů

□ □

nuda, nicnedělání

□ □

péče o zevnějšek, hygiena

□ □

sportování, aktivní pohyb

□ □

zájmová činnost

□ □

sledování televize, videa, DVD

□ □

povídání si s přáteli

□ □

vycházky, pobyt venku

□ □

poslech hudby

□ □

čtení knih

□ □

činnosti na počítači, internetu

□ □

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Sylva Máčalová, Bc.
Katedra:	Katedra pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Domov mládeže a volnočasové aktivity ubytovaných žáků
Název v angličtině:	Boarding House and Leisure Time Activities of the Housed Students
Anotace práce:	Tématem diplomové práce je analýza trávení volného času žáků ubytovaných v domově mládeže. Cílem práce je zjistit jak tráví volný čas žáci ubytovaní na Domově mládeže při Střední škole oděvní a služeb ve Vizovicích, jak jsou žáci na domově spokojeni, jaké volnočasové aktivity z nabídky domova mládeže využívají a jaké jim naopak chybí. Práce dále zkoumá způsob a množství času, který žáci věnují také jiným aktivním a pasivním volnočasovým aktivitám v domově mládeže i doma. Teoretická část se zaměřuje na vymezení základních pojmů, které se týkají volného času a cílové skupiny, která je v práci zkoumána. V praktické části je proveden výzkum formou dotazníku pro ubytované žáky, jehož výsledky jsou následně zpracovány a vyhodnoceny. Výsledky výzkumu mohou pomoci při plánování a organizaci volnočasových aktivit v Domově mládeže ve Vizovicích v následujícím období
Klíčová slova:	Volný čas, adolescent, rodina, domov mládeže

Anotace v angličtině:	The topic of the diploma thesis is analysis of leisure activities of the pupils housed at a boarding house. The aim of the work is to find out how the pupils staying at the boarding house of the Secondary Technical School of Clothing and Services in Vizovice spend their leisure time, to search how satisfied they are, which leisure time activities they are offered they take part in and which activities they miss. The work also looks into the way and the amount of time which the pupils spend by doing active or passive leisure activities at the boarding house or at home. The theoretical part focuses on the definition of the basis terms which are connected with the leisure time and the aimed group of youth that is examined. The practical part of the thesis includes a survey done in a form of a questionnaire for the accommodated pupils of which the results are subsequently processed and evaluated. The results of the survey may help us in planning and organization of leisure activities at the boarding house in Vizovice in the following term.
Klíčová slova v angličtině:	leisure time, teenager, family, boarding house
Přílohy vázané v práci:	Citát Rozhovory s vychovatelkami Dotazník Časový snímek dne
Rozsah práce:	72
Jazyk práce:	čeština